

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΣΤΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΕΡΗΝΗΤΙΑΜΕ 3526

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΠΑΝΟΥΛΑΚΟΥ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΜΕΡΟΣ Α

1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Β

1 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΚΡΗΤΗ

2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

ΜΕΡΟΣ Γ

1 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

- ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΣΕ ΚΑΝΟΥΝ ΝΑ ΘΕΣ ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΕΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

ΚΡΗΤΗ

Το όνομα Κρήτη, φέρει το νησί από την εποχή του Ομήρου ο οποίος την μνημόνευε στα έπη του.

Προέρχεται από την Νύμφη Κρήτη ή από τον Κρήτα γιο του Δια πανάρχαιο βασιλιά της. Η Κρήτη διακατέχει μια θέση θαυμάσιο σταυροδρόμι θαλάσσιων δρόμων ανάμεσα σε Ευρώπη, Ασία και Αφρική.

Η ιστορία της την φέρνει κοντά σε πολλούς από τους λαούς των τριών παραπάνω Ηπείρων.

Σε ορισμένες περιπτώσεις οι επαφές αυτές δημιούργησαν τις προϋποθέσεις και βοήθησαν στη γέννηση ενός λαμπρού πολιτισμού.

Βέβαια από την Κρήτη μένει πραγματικά έκπληκτος και εκείνος που παρακολουθεί τη μυθολογούσα φαντασία των Κρητών που έπλαθε θεούς και ήρωες και τους προίκιζε με θαυματουργικές ιδιότητες και υπεράνθρωπες δυνάμεις.

Η Κρήτη λοιπόν είναι δεμένη με το μύθο και προπαντός με την ιστορία της.

Πραγματικά κάθε χώρος της Κρήτης έχει να σου δείξει απομεινάρια της μακρόχρονης ιστορικής της διαδρομής.

- Ισχυρά τείχη,
- προμαχώνες,
- βενετσιάνικα λιοντάρια,
- τούρκικους μιναρέδες

και άλλα αξιόλογα μνημεία που βρίσκονται σκορπισμένα σε ολόκληρο το νησί για να μας θυμίζουν τις ιστορικές του περιπέτειες.

Αλλά η Κρήτη ξεχωρίζει ακόμα και για το χαρακτήρα και την λεπτή ψυχή των ανθρώπων της. Ήπιοι και ευγενικοί, καλόκαρδοι και γελαστοί, πρόσχαροι και φιλόξενοι, βλέπουν τους ξένους σαν δικούς τους, όπως τους είχε διδάξει ο Δίας.

Η φύση της Κρήτης κρατάει επίσης σε συνεχή διέγερση τις ανθρώπινες αισθήσεις.

Ψηλά και περήφανα βουνά, με φιδόμορφα φαράγγια, ήρεμες και καταπράσινες πεδιάδες, δαντελωτές ακρογιαλιές, ανθόσπαρτες και μυρωμένες βουνοπλαγιές κ.α.

Στο κλίμα της Κρήτης οφείλουν και την νοστιμιά τους και τα κρητικά προϊόντα.

Αλλά η Κρητική γη δεν δίνει μόνο πολλά και γευστικά γεννήματα.

Στο χώρο αυτό έχουν τη ρίζα τους και προσωπικότητες με μεγάλη προσφορά στα γράμματα και στις τέχνες.

Τα έργα κάποιων από αυτών έτυχαν και διεθνούς αναγνώρισης όπως:

- Του Δομίνικου Θεοτοκόπουλου
- Του Βιτσέντζου Κορνάρου
- Ελευθέριου Βενιζέλου
- Νίκου Καζαντζάκη.

Τα έργα των οποίων ανήκουν στην πνευματική χορεία του τόπου.

Έτσι οι επισκέπτες της Κρήτης δεν κάνουν μόνο ένα ενημερωτικό και γοητευτικό ταξίδι στη βρυσομάνα του Ευρωπαϊκού πολιτισμού, αλλά έρχονται σε επαφή και απολαμβάνουν μια μαγευτική φύση και πολλά γοητευτικά τοπία .

Ιστορία , άνθρωπος και φύση συνυπάρχουν με αρμονία και δημιουργούν όλες τις προϋποθέσεις για μια ευχάριστη διαμονή και πραγματική απόλαυση στην Κρήτη.

Για όλους αυτούς τους λόγους που προαναφέραμε πιστέψαμε και εμείς ότι αξίζει κανείς να ασχοληθεί με τον τουρισμό στην Κρήτη θεωρώντας την ένα ανεξάντλητο παράγοντα προσφοράς απολαύσεων και διασκέδασης.

Η Κρήτη έχει πολλά να δώσει σε πολλές γενιές ταξιδευτών καθώς επίσης διαθέτει και πολλές ευκαιρίες για αξιοποίηση και ανάπτυξη διαφόρων περιοχών.

Όλα αυτά θα αναλυθούν στις παρακάτω ενότητες τις οποίες αναφέρουμε συνοπτικά:

1 Ενότητα:

Αναφορά στην σπουδαιότητα του τουρισμού στην Κρήτη σε σύγκριση με άλλους αναπτυξιακούς τομείς και ανάλυση της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης που υπάρχει στην Κρήτη.

A ΜΕΡΟΣ

- Τουριστική υποδομή
- Συγκοινωνίες , δίκτυα, λιμάνια και αεροδρόμια
- Κυριότερα τουριστικά θέλγητρα του νησιού π.χ. φαράγγια, σπήλαια, αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.λ.π.
- Εκπαίδευση

B ΜΕΡΟΣ

- Αφίξεις τουριστών αριθμοί και ποσοστά στο σύνολο.
- Εποχικότητα
- Επικοινωνιακή πολιτική (Κρατικών φορέων , ΕΟΤ , τοπικών φορέων)

2 Ενότητα:

Παράθεση προτάσεων για αναβάθμιση του τουρισμού στην Κρήτη από τις τοπικές αυτοδιοικήσεις σε σχέση με το περιβάλλον, το προϊόν και τις συγκοινωνίες.

3 Ενότητα:

Αναφορά σε άλλες μορφές τουρισμού που θα μπορούσαν να δημιουργηθούν στην Κρήτη.

Προσδιορισμός εναλλακτικών μορφών και αιτιολόγηση επιλογής.

4 Ενότητα :

Βάση όλων των αναλύσεων που θα έχουν προηγηθεί θα καταλήξουμε σε κάποια γενικά συμπεράσματα που βγήκαν ερευνώντας την Κρήτη και τον τουρισμό της.

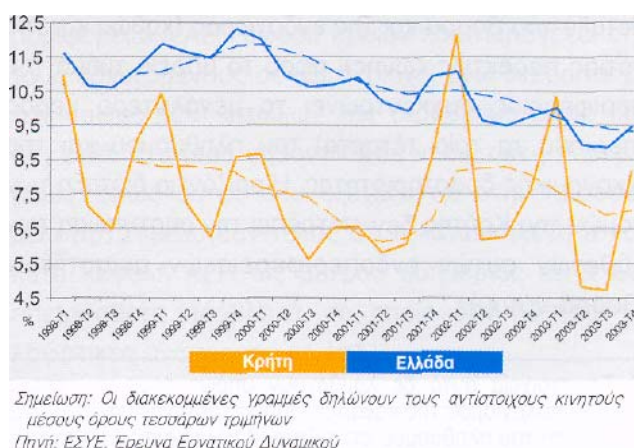
ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ .ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ (ΓΕΩΡΓΙΑ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ, ΑΛΙΕΙΑ)

Η μεγάλη σημασία των τουριστικών δραστηριοτήτων στην οικονομία της Κρήτης καθιστούν τις εποχικές επιδράσεις στα στοιχεία αρκετά έντονες, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται επίσης οι κινητοί μέσοι όροι τεσσάρων τριμήνων. Από τα στοιχεία αυτά φαίνεται ότι οι μεταβολές στην ανεργία της Κρήτης ακολουθούν ως επί το πλείστον τις αντίστοιχες πανελλήνιες (συντελεστής συσχέτισης 53%), αν και μετά το 2001 έχει σημειωθεί μια αύξηση της ανεργίας η οποία έχει μειώσει τη διαφορά από τον πανελλήνιο μέσο όρο. Με βάση τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ, η Κρήτη εμφάνισε το 2003 ποσοστό ανεργίας 7,0% έναντι 9,3% για το σύνολο της χώρας. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το ποσοστό των μακροχρονίως ανέργων ανήλθε το 2002 σε 347% (έναντι 51,2% στην Ελλάδα). Τα πλέον πρόσφατα στοιχεία της Eurostat για το 2003, αναφέρουν ποσοστό ανεργίας 6,8% για το σύνολο της περιφέρειας (έναντι 9,3% για το σύνολο χώρας), το οποίο αποτελεί και την καλύτερη επίδοση της χώρας. Η ανεργία στις γυναίκες ανέρχεται σε 11,2% (το αντίστοιχο πανελλήνιο ποσοστό είναι 14,2%) και στους νέους σε 22,3% (το αντίστοιχο πανελλήνιο ποσοστό είναι 26,3%).

Διάγραμμα 1.2.

Ποσοστό ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού στην Κρήτη και την Ελλάδα (1998-2003, τριμηνιαία στοιχεία)

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία, η Κρήτη παράγει το 5,3% του συνολικού προϊόντος της οικονομίας, γεγονός που της δίνει την πέμπτη θέση στο σύνολο της χώρας, Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2002, το 34,9% του εργατικού δυναμικού απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, έναντι 14,7% στον δευτερογενή και 50,4% στον τριτογενή. Από την τομεακή διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) για την τριετία 2000-2002 (βλ. πίνακα 1.3 και διάγραμμα 1.3), προκύπτει η αντίστοιχη υπεροχή του τριτογενούς τομέα με 78,2% (μερίδιο υψηλότερο του πανελληνίου μέσου όρου 70,9%). Εντούτοις, η πρωτογενής παραγωγή συνθέτει το 11,0% της συνολικής ΑΠΑ, ποσοστό υψηλότερο του πανελληνίου μέσου όρου 7,1%. Δεν είναι τυχαίο συνεπώς ότι στην περιφέρεια αυτή παράγεται το 8,1% της πρωτογενούς παραγωγής της οικονομίας, σε αντιδιαστολή με το 2,6% μόλις της δευτερογενούς παραγωγής. Περικλείοντας στα όρια της το 7,4% των καλλιεργούμενων εκτάσεων της χώρας, η Κρήτη παράγει το 41% της συνολικής παραγωγής ελαιολάδου, το 11 % της συνολικής παραγωγής πατάτας και το 10% της συνολικής παραγωγής εσπεριδοειδών, ενώ κατέχει σημαντικά μερίδια και στην παραγωγή ντομάτας. Παρά το αξιόλογο μερίδιο του στην περιφερειακή ΑΠΑ, ο πρωτογενής τομέας χαρακτηρίζεται από διαρθρωτικές αδυναμίες, λόγω του μικρού και κατακερματισμένου γεωργικού κλήρου, που σε μεγάλο ποσοστό δεν είναι αρδευόμενος. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Κρήτη συγκεντρώνεται το ήμισυ περίπου των θερμοκηπίων της χώρας. Η κτηνοτροφία της περιφέρειας έχει κατά κύριο λόγο εκτατικό χαρακτήρα και στερείται μεγάλου αριθμού οργανωμένων κτηνοτροφικών μονάδων. Το μεγαλύτερο τμήμα ζωικού κεφαλαίου αποτελείται από αιγοπρόβατα ελευθέρως βοσκής. Η αλιεία του νησιού είναι αρκετά ανεπτυγμένη, αν και θεωρείται ότι αντιμετωπίζει προβλήματα έλλειψης υποδομών, διαχείρισης και εμπορίας των αλιευμάτων, καθώς και εκσυγχρονισμού του στόλου. Ο δευτερογενής τομέας της περιφέρειας συμμετέχει στην ΑΠΑ με ποσοστό μόλις 10,9%, μερίδιο σαφώς μικρότερο του εθνικού μέσου όρου (22%), και κυριαρχείται από τους τομείς της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, καθώς και τις κατασκευές. Η μεταποιητική δραστηριότητα της Κρήτης αφορά κυρίως την επεξεργασία των προϊόντων του πρωτογενούς τομέα, αλλά και τους κλάδους των δομικών υλικών και πλαστικών. Οι περισσότερες παραγωγικές μονάδες, με εξαίρεση τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις, είναι σχετικά μικρού μεγέθους. Παρά τη λειτουργία αρκετών βιομηχανικών περιοχών και πάρκων, η χωροταξική και πολεοδομική οργάνωση της μεταποίησης κρίνεται ανεπαρκής, με αποτέλεσμα να προκαλεί περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις και να δέχεται πιέσεις από την οικιστική επέκταση των πόλεων και την ανάπτυξη των άλλων τομέων της τοπικής οικονομίας.

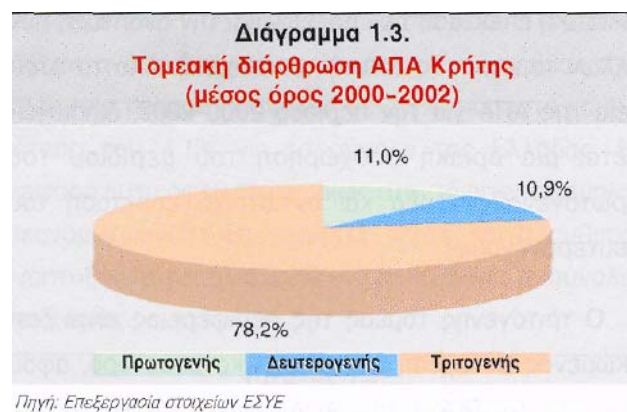
Από τα στοιχεία της ΑΠΑ για την περίοδο 2000-2002, διαπιστώνεται μια οριακή υποχώρηση του μεριδίου του πρωτογενούς τομέα και αντίστοιχη επέκταση του δευτερογενούς.

Ο τριτογενής τομέας της περιφέρειας είναι διογκωμένος σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο, αφού παράγει το 78,2% της ΑΠΑ, έναντι 70,9% για το σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Οι διοικητικές, εκπαιδευτικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες είναι συγκεντρωμένες στα μεγάλα αστικά κέντρα της περιφέρειας. Ο νησιωτικός χαρακτήρας της τοπικής οικονομίας και η στενή σύνδεση της με την ηπειρωτική χώρα, έχουν συντελέσει στην ανάπτυξη μεγάλων μεταφορικών και ναυτιλιακών εταιριών. Από τη δεκαετία του 1980 έχουν δημιουργηθεί επίσης πανεπιστημιακά, πολυτεχνικά και τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, καθώς επίσης και σημαντικά ερευνητικά κέντρα (ΙΤΕ, ΙΘΑΒΙΚ, κ.ά.). Σημαντικό ρόλο στον τριτογενή τομέα παίζει ο τουρισμός, με την ξενοδοχειακή υποδομή της περιφέρειας το 2002 να περιλαμβάνει 1.363 μονάδες με δυναμικό 123.810 κλινών. Οι δυσμενείς εξελίξεις στον τουρισμό τα τελευταία χρόνια έχουν δημιουργήσει προβλήματα στον κλάδο αυτό, ενώ παρά τις υλοποιούμενες δράσεις για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, το μεγαλύτερο μέρος του κεφαλαιουχικού και ανθρώπινου δυναμικού αδρανεί την περίοδο Νοεμβρίου-Απριλίου κάθε έτους.

Πίνακας 1.3.
Τομεακή Διάρθρωση Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) Κρήτης
Μέσος όρος 2000-2002

	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Σύνολο
Κρήτη	11,0%	10,9%	78,2%	100,0%
Ελλάδα	7,1%	22,0%	70,9%	100,0%
ΑΠΑ Κρήτης ως % ΑΠΑ Ελλάδας	8,1%	2,6%	5,8%	5,2%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Προτού κλείσουμε την ενότητα αυτή, αξίζει να επιμερίσουμε το συνολικό προϊόν μεταξύ των τεσσάρων νομών της περιφέρειας. Ο πίνακας 1.4 παρουσιάζει την εξέλιξη του ΑΕΠ των νομών αλλά και του συνόλου της Κρήτης, ενώ το διάγραμμα 1.4 δίνει έμφαση στη γεωγραφική κατανομή του περιφερειακού ΑΕΠ την περίοδο 1999-2003. Από τα στοιχεία προκύπτει ότι οι χαμηλές αναπτυξιακές επιδόσεις του 2000, αφορούσαν κυρίως το Λασιθί και το Ρέθυμνο, που εμφάνισαν ρυθμούς μεγέθυνσης σαφώς χαμηλότερους του περιφερειακού μέσου όρου. Ο νομός Ηρακλείου παράγει το 46,7% του περιφερειακού ΑΕΠ, με τη συντριπτική πλειονότητα του προϊόντος αυτού (περίπου τα τρία τέταρτα) να προέρχεται από τον τριτογενή τομέα. Αν και απασχολεί σχεδόν το ένα τρίτο του εργατικού δυναμικού του νομού, ο πρωτογενής τομέας συνεισφέρει μόλις το ένα δέκατο της παραγωγής. Εντούτοις, το Ηράκλειο είναι η πρώτη παραγωγός περιοχή ελαιολάδου της χώρας. Ο δευτερογενής τομέας του νομού είναι εξίσου μικρός με τον πρωτογενή και εστιάζεται κυρίως στα τρόφιμα-ποτά, τα προϊόντα από μη-μεταλλικά ορυκτά, τις κλωστοϋφαντουργικές ύλες και τις κατασκευές. Πέραν του εμπορίου, ο τριτογενής τομέας στηρίζεται στον τουρισμό. Με 467 ξενοδοχεία (54.378 κλίνες) το 2002, ο νομός περιλαμβάνει το 34,3% των μονάδων και το 43,9% των κλινών της περιφέρειας.

Δεύτερος σε παραγωγή είναι ο νομός Χανίων, με το 25,3% του περιφερειακού ΑΕΠ και τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης την περίοδο 1999-2003 (4,3%). Η διάρθρωση της παραγωγής του νομού είναι αντίστοιχη με αυτή του Ηρακλείου, τόσο σε όρους παραγωγής, όσο και σε όρους απασχόλησης. Η αγροτική παραγωγή των Χανίων περιλαμβάνει κυρίως εσπεριδοειδή, ελαιόλαδο και ντομάτες, ενώ στο νομό βρίσκεται το 29,0% των ξενοδοχειακών μονάδων (395) και το 19,1% των κλινών (23.600) της περιφέρειας.

Οι μικρότεροι νομοί Λασιθίου και Ρεθύμνου αποσπούν το 14,6% και 13,4% της περιφερειακής ΑΠΑ αντίστοιχα και παρουσιάζουν παρόμοια οικονομική διάρθρωση. Το 15% περίπου του προϊόντος τους προέρχεται από τον πρωτογενή τομέα, ο οποίος απασχολεί περί το ένα τρίτο του εργατικού δυναμικού, Ο δευτερογενής τομέας είναι ως συνήθως ιδιαίτερα μικρός και κυμαίνεται γύρω στο ένα δέκατο του προϊόντος, ενώ ο τριτογενής στηρίζεται κυρίως στον τουρισμό και το εμπόριο και συνεισφέρει τα τρίτα τέταρτα του προϊόντος και πάνω από το ήμισυ των θέσεων απασχόλησης.

Το 2002 στο Λασιθί λειτουργούσαν 239 ξενοδοχειακές μονάδες (20.376 κλίνες) και στο Ρέθυμνο 262 (25.456 κλίνες), μεγέθη που αντιστοιχούν σε 17,5% και 19,2% του περιφερειακού συνόλου αντίστοιχα (καθώς και 16,5% και 20,6% των περιφερειακών κλινών).

Πίνακας 1.4.
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε σταθερές τιμές 2002

	Ηράκλειο	Λασιθί	Ρέθυμνο	Χανιά	Μαριόπολη
1999	3.122	979	898	1.660	6.658
2000	3.214	1.007	918	1.734	6.872
2001	3.333	1.039	956	1.814	7.141
2002	3.470	1.081	995	1.889	7.435
2003	3.610	1.125	1.035	1.965	7.735
% στην περιφέρεια (1999-2003)	46,7%	14,6%	13,4%	25,3%	100,0%
Μέσος ρυθμός ανάπτυξης (1999-2003)	3,7%	3,5%	3,6%	4,3%	3,8%

Πηγή: Στοιχεία ΕΣΥΕ από βάση δεδομένων All-media

Διάγραμμα 1.5.

Τομεακή κατανομή των επιχειρήσεων της Κρήτης, με βάση τον αριθμό των επιχειρήσεων, το σύνολο του ενεργητικού και τον κύκλο εργασιών (2003)

⁴ Από το σύνολο εξαιρούνται οι εταιρίες του χρηματοπιστωτικού κλάδου, των οποίων τα λογιστικά μεγέθη δεν είναι απολύτως συμβατά με αυτά των υπόλοιπων επιχειρήσεων.

Έτσι διαπιστώνεται ότι:

Η τουριστική οικονομία προσφέρει πολλά οικονομικά οφέλη στο νησί :

1. Αποτελεί σημαντική συναλλαγματοφόρο πηγή
2. Συμβάλλει στην ανάπτυξη ή μεγέθυνση πολλών κλάδων οικονομικής δραστηριότητας επειδή το χρήμα που δαπανούν οι ξένοι και οι ντόπιοι τουρίστες διοχετεύεται μέσω τουριστικών και άλλων επιχειρήσεων σε άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας για την αγορά διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών με αποτέλεσμα να τονώνεται σημαντικά η εγχώρια παραγωγική και εμπορική δραστηριότητα σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.
3. Δημιουργεί ικανοποιητικό αριθμό νέων θέσεων εργασίας πλήρους και μερικής απασχολήσεις έστω και αν αυτές έχουν τον περισσότερο καιρό εποχικό χαρακτήρα και κυρίως τις δημιουργίες εκεί που άλλοι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας όπως η βιομηχανία, η γεωργία, η αλιεία, κ.α. για λόγους που έχουν σχέση με εξωτερικές οικονομίες του τόπου ή της περιφέρειας που επιχειρείται η ανάπτυξη τους, αδυνατούν να δημιουργήσουν.
4. Αποφέρει έσοδα στους πληθυσμούς των περιοχών όπου αναπτύσσεται ενώ παράλληλα συμβάλλει αποφασιστικά και στον περιορισμό του ανοίγματος της ψαλίδας που υπάρχει ανάμεσα στα εισοδήματα των κατοίκων των αστικών κέντρων και εκείνων της περιφέρειας.

Παρόλα αυτά δεν πρέπει να ξεχνάμε και τα οφέλη του πρωτογενούς τομέα στην περιοχή μας :

1. Οι αγροτικοί πληθυσμοί αποτελούσαν ανέκαθεν τους θεματοφύλακες των λαϊκών παραδόσεων των αγνών ηθών και του εθνικού τρόπου ζωής, της εθνικής νοοτροπίας και του εθνικού χαρακτήρα.
2. Η συγκέντρωση στις πόλεις έφερε πτώση στην ποιότητα της ζωής γιατί συνοδεύτηκε από άγχος και αβεβαιότητα, από ηθική εξαθλίωση και από αύξηση της ρύπανσης του περιβάλλοντος. Που παλαιότερα δεν υπήρχαν όλα αυτά .
3. Τα αγροτικά στοιχεία ήταν ανέκαθεν το πιο εύρωστο και το πιο ακμαίο και σωματικά τμήμα από το οποίο ανεφοδιάζονται οι κοινωνίες με νέα, δυναμικά, αγνά και δημιουργικά στελέχη .Που τώρα με την εκβιομηχάνιση της περιοχής κινδυνεύουν να χαθούν.

Από την παραπάνω ανάπτυξη του θέματος θα πρέπει να πούμε ότι δεν είναι σωστό να προτιμήσουμε να στραφούμε οριστικά και μόνο προς την ανάπτυξη της βιομηχανίας και πιο συγκεκριμένα στο θέμα μας της τουριστικής βιομηχανίας, επειδή η επιλογή αυτή συνοδεύεται πραγματικά από πολλά πλεονεκτήματα οικονομικά. Καλό θα ήταν να υπάρξει μια ισορροπημένη ανάπτυξη και των δύο τομέων, βιομηχανικού και γεωργικού, πράγμα που θα ήταν πιο σύμφωνο και με τις ανάγκες των ανθρώπων.

Και τούτο γιατί μια κοινωνία χρειάζεται και τα βιομηχανικά προϊόντα και τα γεωργικά. Το ένα να συμπληρώνει το άλλο .

Και όχι να φτάνουμε σε υπερβολές του ενός που αποτέλεσμα τους θα ήταν η απειλή της ζωής των ανθρώπων και όχι μόνο.

Έτσι οι σύγχρονες κοινωνίες παράλληλα με την ανάπτυξη της βιομηχανίας πρέπει να στρέψουν το ενδιαφέρον τους και προς την τόνωση της γεωργίας, της αλιείας και της κτηνοτροφίας.

Α ΜΕΡΟΣ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

1. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

- **Συγκοινωνίες, Δίκτυα, Λιμάνια, Αεροδρόμια κ.λ.π.**

Η ανάγκη του ανθρώπου να ταξιδέψει είναι τόσο παλιά όσο και ο άνθρωπος.

Η ασίγησθη λαχτάρα της μετακίνησης μεταδίδεται από τον πρωτόγονο άνθρωπο μέχρι το σημερινό διαμέσου των αιώνων.

Οι πρωτόγονοι νομαδικοί λαοί δεν ήταν μόνιμα εγκατεστημένοι σε ένα τόπο.

Αναζητώντας τροφή ταξίδευαν από τόπο σε τόπο. Εδώ πρόκειται για ταξίδι που αποβλέπει σε υλικό κέρδος, στην ανεύρεση πόρων για την κάλυψη ζωτικών αναγκών και τέτοια ταξίδια ασφαλώς γίνονται και σήμερα για αναζήτηση καλύτερων όρων ζωής με κίνητρο υλικές απολαβές.

Αντίθετα το ταξίδι που είναι ανεξάρτητο από τέτοια κίνητρα προϋποθέτει οικονομική επάρκεια και έχει ως σκοπό την τέρψη, την ικανοποίηση της περιέργειας, τη χαρά από κάθε νέα γνωριμία.

Είναι το ταξίδι της αναψυχής.

Σήμερα η τελειοποίηση των συγκοινωνιακών μέσων κάνει πιο εύκολα και άνετα τα ταξίδια.

Είναι και αυτός ένας από τους σπουδαιότερους λόγους που παρουσιάζεται αύξηση ταξιδιωτών κάθε χρόνο.

Καθώς πλέον τα ταξίδια δεν αποτελούν είδος πολυτέλειας ή σπατάλης αλλά ανάγκη σωματική και πνευματική

Έτσι ένα μεγάλο κομμάτι της τουριστικής υποδομής της Κρήτης κατέχουν οι συγκοινωνίες, τα δίκτυα, λιμάνια και Αεροδρόμια του νησιού, τα οποία αποτελούν και κινήτήριο μοχλό για την διέλευση και μετακίνηση τουριστών στον τόπο μας.

Οι ανέσεις που προσφέρουν τα μέσα αυτά (Χερσαίες, θαλάσσιες και Αεροπορικές) εκπληρώνουν εδώ και χρόνια τώρα, με την ανάπτυξη τους, τις επιθυμίες και τα όνειρα πολλών ταξιδιωτών που με τα ταξίδια, τους βοηθάει να γνωρίσουν καινούργιες πολιτείες, ανθρώπους, ήθη, έθιμα και ιδιοσυγκρασίες ανθρώπων με διαφορετικές νοοτροπίες.

Στις παρακάτω αναφορές μας σε στατιστικές που ευγενικά μου παραχώρησαν ο λιμένας Ηρακλείου, τα Κτελ. και οι αεροπορικές εταιρίες, θα διαπιστώσουμε τη σπουδαιότητα που έχουν τα μέσα αυτά για την μετακίνηση του τουρισμού σε όλα τα μέρη του νησιού.

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

Ύστερα από την μελέτη των παραπάνω στατιστικών για τις συγκοινωνίες στη Κρήτη καλό θα ήταν να πούμε και δυο λόγια για κάθε μία από αυτές:

- **Τις γερσαίες συγκοινωνίες – ΚΤΕΛ ΚΡΗΤΗΣ**

Τα Κτέλ Κρήτης πραγματοποιούν δρομολόγια καθημερινά και σε τακτά χρονικά διαστήματα τις όλα τα μέρη του νησιού και ξεκινούν από τις πρωτεύουσες πόλεις κάθε νομού (Ηράκλειο, Ρέθυμνο, Χανιά, Άγιος Νικόλαος).

Επίσης να αναφέρουμε και τα δρομολόγια που πραγματοποιούν τα ΚΤΕΛ Κρήτης για περιοχές εκτός του νησιού, όπως είναι η Θεσσαλονίκη, η Πάτρα, η Λάρισα κ.α. Καθ' όλη την διάρκεια της χρονιάς πραγματοποιούνται και δρομολόγια για σπουδαία αξιοθέατα του τόπου μας όπως η Κνωσός, η Φαιστός, τα Μάταλα κ.α

Έκτακτα δρομολόγια μπαίνουν και κάθε αρχή της καλοκαιρινής σαιζόν που έχουν προορισμό τα ξενοδοχεία και μόνο του νησιού.

Σύμφωνα με τη συνοπτική αναφορά στα δρομολόγια των Κτελ που κάναμε παραπάνω μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι τα Κτελ Κρήτης αποτελούν ένα σημαντικό μέσο εξυπηρέτησης των πολιτών και ιδιαίτερα των τουριστών που επιθυμούν να δουν όλες τις ομορφιές του νησιού μας.

Τα Κτελ παρά τα δρομολόγια που διεκπεραιώνουν εκτός του νησιού είναι παρόλα αυτά ένα μέσο καθαρά για την μετακίνηση των ταξιδιωτών ανά το νησί μας και όχι ένα μέσο προσέλευσης ταξιδιωτών στο τόπο μας.

Παρόλο που στις μέρες μας η μεταφορά μέσω του δικού μας μεταφορικού μέσου είναι καθεστώς δεν είναι λίγοι αυτοί που ακόμα επιθυμούν την μετακίνηση τους με τα δημόσια μεταφορικά μέσα για μια ξεκούραστη ευχάριστη και πάνω από όλα οικονομική μετακίνηση.

Έτσι τα μέσα μαζικής μεταφοράς θα αποτελούν για πολύ καιρό ακόμα ένα από τους σημαντικότερους παράγοντες μετακίνησης ταξιδιωτών.

- **Τις Αεροπορικές Συγκοινωνίες**

Οι αεροπορικές μας συγκοινωνίες μαζί με τις ακτοπλοϊκές αποτελούν τους σημαντικότερους παράγοντες για την προσέλευση τουριστών στον τόπο μας.

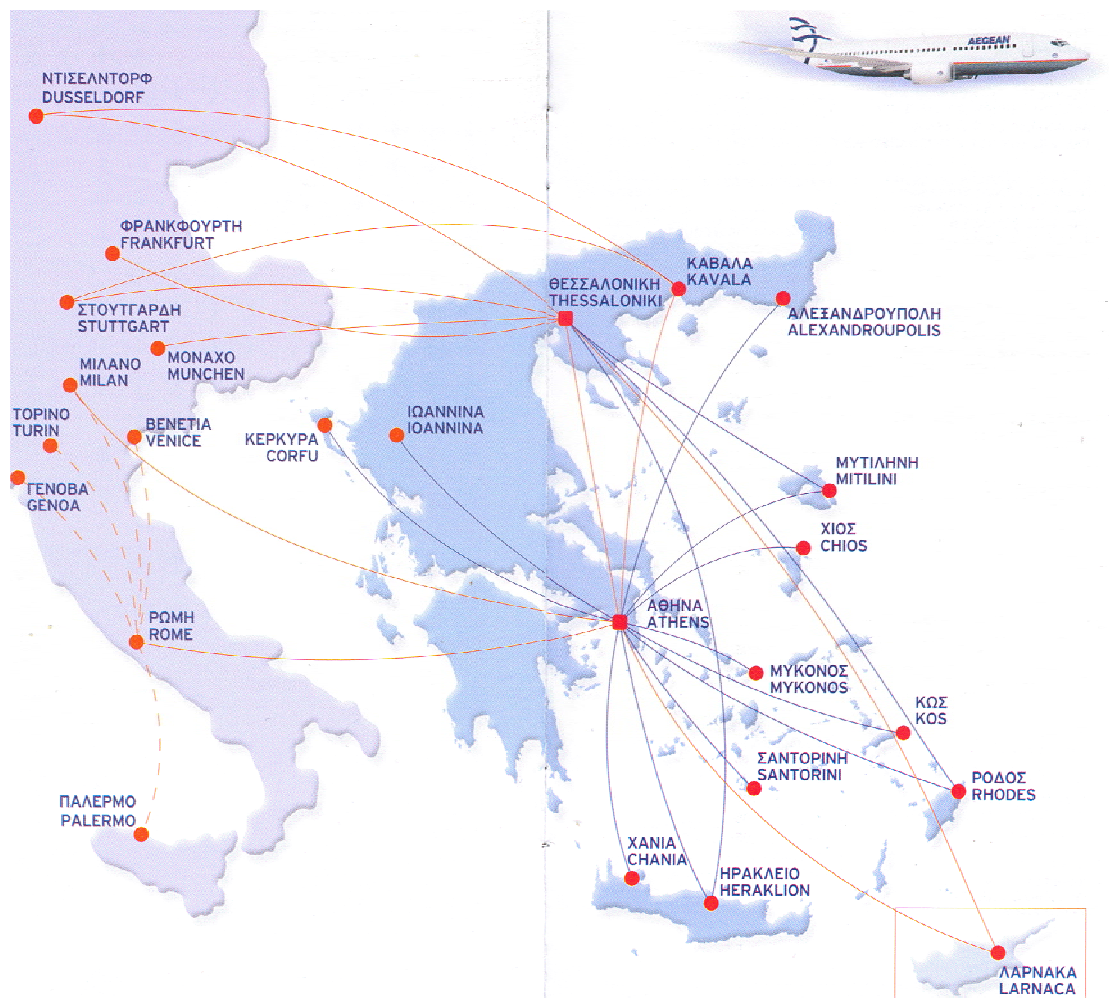
Έτσι από μια έρευνα που κάναμε στις αεροπορικές μας εταιρίες διαπιστώσαμε ότι πραγματοποιούν δρομολόγια προς τις άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας μας και τη χειμερινή και τη θερινή περίοδο.

Τη θερινή περίοδο που ξεκινάει από 27/3 έως 29/10 το δρομολόγια εντείνονται πάντα για την καλύτερη εξυπηρέτηση των επιβατών.

Επίσης δρομολόγια πραγματοποιούνται και για πόλεις του εξωτερικού όπως η Ρώμη, το Μιλάνο, το Τορίνο κ.α.

Αυτά τα δρομολόγια του εξωτερικού είναι που έχουν την μεγαλύτερη τουριστική σημασία καθώς η μεταφορά τουριστών μέσω των αεροπορικών εταιριών και τα φθηνά εισιτήρια και η ταχεία μεταφορά έχουν αναπτύξει το ενδιαφέρον των ταξιδιωτών προς αυτού του είδους τη μετακίνηση.

Παρακάτω παρουσιάζουμε ένα ενδεικτικό σχεδιάγραμμα των δρομολογίων που πραγματοποιούν οι αεροπορικές μας εταιρίες εντός και εκτός των συνόρων της χώρας.

Επίσης ένα σημαντικό μεταφορικό μέσο εκτός από τις αεροπορικές εταιρίες είναι τα charter που μεταφέρουν χιλιάδες ταξιδιωτών κάθε χρόνο. Η εξυπηρέτηση είναι καλύτερη με τα charter διότι δεν υπάρχουν οι ενδιάμεσοι σταθμοί σε αυτά όπως στις αεροπορικές εταιρίες και αυτό αποτελεί ένα πολύ σημαντικό παράγοντα για την μετακίνηση ταξιδιωτών. Αυτό άλλωστε μπορούμε να το διαπιστώσουμε και από τις στατιστικές που μας παραχώρησε ο ΕΟΤ Ηρακλείου για την χρονιά 2004, για το σύνολο των αφιχθέντων μέσω charter στην Ελλάδα και στην Κρήτη.

- **Ακτοπλοϊκές μεταφορές**

Η Κρήτη από αρχαιοτάτων χρόνων αποτελούσε μία από τις ισχυρότερες δυνάμεις στην ακτοπλοΐα. Τότε για ταξίδια εμπορικά και σήμερα για ταξίδια αναψυχής.

Δεν θα μπορούσε έτσι ο ναυπηγικός στόλος της Κρήτης να μην είναι και τώρα ένας από τους μεγαλύτερους, από τους πιο εξιχνρισμένους και από τους λίγους που διεκπεραιώνει ταξίδια και εκτός των συνόρων της χώρας.

Προωθώντας έτσι την καλύτερη τουριστική ανάπτυξη του νησιού μας και την καλύτερη εξυπηρέτηση των ταξιδιωτών μας γιατί μην ξεχνάμε ότι η καλή εξυπηρέτηση αφήνει ικανοποιημένο τον ταξιδιώτη και τον κάνει επαναλαμβανόμενο.

Εκτός των τακτικών δρομολογίων που πραγματοποιούνται στο νησί εντός και εκτός των συνόρων της χώρας σημαντική είναι και η προσφορά στην τουριστική ανάπτυξη και των κρουαζιέρων που γίνονται από ακτοπλοϊκές εταιρίες του νησιού μας καθώς και το δικαίωμα που έχουμε σαν λιμάνι για την προσάραξη πολλών κρουαζιερόπλοιων στην περιοχή μας δίνοντας έτσι στον ταξιδιώτη που πραγματοποιεί την κρουαζιέρα του τη δυνατότητα να επισκεφτεί και τον δικό μας τόπο συμβάλλοντας έτσι σημαντικά στην τουριστική οικονομία του νησιού.

Στις παρακάτω στατιστικές που μας παρέιχε ο λιμένας Ηρακλείου μπορούμε να διαπιστώσουμε την σπουδαιότητα και αυτού του μέσω μεταφοράς μέσω του μεγάλου ποσοστού δρομολογίων που πραγματοποιούνται και το μεγάλο αριθμό κρουαζιερόπλοιων που προσαράζουν, ιδιαίτερα την καλοκαιρινή σαιζόν στον λιμένα Ηρακλείου.

ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΘΕΛΓΗΤΡΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Όπως αναφέρουμε και στην εισαγωγή της εργασίας η Κρήτη είχε μια ποικιλία από αξιοθέατα που μπορεί να προσφέρει για να ικανοποιήσει τις περιηγητικές ανησυχίες ακόμα και του πιο περίεργου ταξιδιώτη της.

Καθώς κάθε περιοχή του νησιού έχει και τις δικές της ομορφιές και τα δικά της ιστορικά μνημεία από την μακρόχρονη πορεία του.

Έτσι παίρνοντας ξεχωριστά κάθε νομό βρήκαμε τα σημαντικότερα τουριστικά θέλγητρα που αξίζει να αναφέρουμε καθώς προκαλούν μεγάλο τουριστικού ενδιαφέροντος για τον τόπο μας.

ΗΡΑΚΛΕΙΟ

Πιστοί στην παράδοση οι Ηρακλειώτες, έχτισαν μια πόλη που φέρνει στο μυαλό τον Μινώταυρο. Το Ηράκλειο δεν διαφέρει σε τίποτα από μία μεγαλούπολη, με τα πολυώροφα κτίρια, αλλά και τα αμέτρητα στενάκια που μαρτυρούν πόσο άναρχα σηκώθηκε η σημερινή πρωτεύουσα της Κρήτης. παρ'όλα αυτά ο Χάνδακας, όπως τον πρωτοβάφτισαν οι Άραβες και τον επικύρωσαν οι Βενετσιάνοι, ζει σήμερα μία νέα ακμή. Δέχεται τους φίλους του, τους χαλαρώνει πριν την μεγάλη εκστρατεία για τον γύρο του νησιού και τους μαθαίνει τι σημαίνει Κρητική ψυχή και ατέλειωτο κέφι. Η μέρα προσφέρει τις δικές τις συγκινήσεις και για να το συνειδητοποιήσετε αρκεί να κάνετε μία βόλτα στο λιμάνι, στον Κουλέ, στους ταρσανάδες, στα τείχη, στη Λότζια, στην Κρήνη του Μοροζίνι, στον τάφο του Καζαντζάκη. Η να αποτολμήσετε να πείτε ρακή με ντόπια μεζελίκια, χοχλιούς, καλτσουνάκια, πατάτα οφτή, ή απλά να πιάσετε συζήτηση με κάποιον διπλανό σας, άγνωστο πριν από λίγα λεπτά, φίλο σας για όλα τα επόμενα χρόνια. Το Ηράκλειο εμφανίστηκε σαν ένας παραθαλάσσιος οικισμός τον οποίο ίδρυσαν οι Κνώσιοι με το σημερινό του όνομα, προφανώς γιατί κάπου κοντά βρισκόταν το ιερό του Ηρακλέους. Επικράτησε, όμως το όνομα Κάστρο, μέχρι το 824 μ.χ. εποχή που ο εμίρης Ισπανίας Αμπού Χαφς Ομάρ θα ιδρύσει τον Χάντακα και θα τον οχυρώσει. Το κάστρο θα ονομαστεί Ραμπντ ελ Καντακ, ενώ αρκετά αργότερα οι Βυζαντινοί θα το ονομάσουν Χάνδακα. Επόμενοι οι Ενετοί που με την σειρά τους θα το βαφτίσουν Candida και μετά Candia για να επικρατήσει μετά από τόσα ονόματα το πρώτο, δηλαδή το Ηράκλειο. Στα ζωντανά χαλάσματα του παλατιού του Μίνωα, ανακαλύψτε τον πολιτισμό αυτής της χώρας και την αισθητική που ξεσήκωσαν αιώνες μετά οι μετρ της μόδας. Συναντήστε τη δύναμη του μυαλού και της καρδιάς στα λόγια πάνω στον τάφο του Καζαντζάκη που βλέπει τον Ψηλορείτη: "Δεν πιστεύω τίποτα, δεν φοβούμαι τίποτα, είμαι ελεύθερος". Στις Αρχανές, την καλοσύνη, τη δύναμη και την ηρεμία της σοφίας που κρύβουν τα πανέμορφα μάτια των κατοίκων της πόλης. Για να καταλήξετε έκθαμβοι πια στην αποθέωση της νόησης και του πολιτισμού, στη Φαιστό! Κοιτώντας ψηλά από το λόφο, θα καταλάβετε ότι σ'αυτό το νησί δεν έμειναν ποτέ τυχαίοι άνθρωποι.

ΜΟΥΣΕΙΑ

- Στο κέντρο του ενδιαφέροντος για το Ηράκλειο πρέπει να τοποθετηθεί το **αρχαιολογικό μουσείο** που βρίσκεται στην πλατεία Ελευθερίας. Στο χώρο αυτό με τις 20 μεγάλες αίθουσες παρελαύνει ο πολιτισμός του νησιού που ξεκινά από τους Νεολιθικούς χρόνους και φτάνει ως τους τελευταίους Ρωμαϊκούς χρόνους. Ένας πολιτισμός που ακολουθείς την πορεία του και μένεις κατάπληκτος μπροστά στα εξαιρετικής τέχνης και σπάνιας ομορφιάς δημιουργήματα του. Οι θησαυροί του νησιού προέρχονται από την κεντρική και ανατολική κυρίως Κρήτη. Έτσι μπορεί ακόμα και ο πιο απλός επισκέπτης να πληροφορηθεί για τον αρχαίο πολιτισμό της Ευρώπης που άνθισε στην Κρήτη. Επίσης σημειώνεται ότι το αρχαιολογικό μουσείο έχει κτιστεί στο χώρο που παλιά υπήρχε η μονή των Φραγκισκανών μοναχών.

- **Το Ιστορικό μουσείο**, βρίσκεται στο βορειοδυτικό μέρος του νησιού κοντά στο λιμάνι. Στεγάζεται σε νεοκλασικό κτήριο της οικογένειας Καλοκαιρινού και ιδρύθηκε από την εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών. Το Ιστορικό μουσείο έρχεται και συμπληρώνει το αρχαιολογικό ολοκληρώνοντας έτσι την πορεία του κρητικού πολιτισμού, αφού περιέχει αντικείμενα από τα πρώτα ιστορικά χρόνια μέχρι τον 20^ο αιώνα. Στο χώρο αυτό μπορεί κανείς να δει παλαιοχριστιανικά, βυζαντινά και βενετσιάνικα γλυπτά, όπλα, έγγραφα, στολές, εικόνες, εκκλησιαστικά σκεύη καθώς και άλλα σημαντικής αξίας κειμήλια. Το μουσείο τέλος απέκτησε ένα από τα έργα του μεγάλου κρητικού ζωγράφου Δομίνικου Θεοτοκόπουλου που ιστορείται : Άποψη της μονής Σινά και είναι ένα από τα πρώτα έργα του και το μοναδικό που βρίσκεται στον κρητικό χώρο.

ΆΛΛΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

- **Άγιος Μηνάς:** Ο μεγαλοπρεπής καθεδρικός ναός της πόλης είναι ένα από τα μεγάλα μνημεία της ορθοδοξίας που συμπληρώνει ήδη εκατό χρόνια ζωής. Αποτελεί επίσης τόπο μαρτυρίου καθώς λίγο μετά την έκρηξη της ελληνικής επανάστασης του 1821 ξέσπασε ο θυμός των τούρκων εναντίων του Μητροπολίτη και των επισκόπων Κνωσού, Χερσονήσου, Λάμπης, Σητείας και άλλων προκρίτων τους οποίους κατάσφαξαν μπροστά στο ναό στις 24 Ιουνίου 1821.

- **Η Κρήνη του Μοροζίνη** Αλλιώς ως πλατεία των λιονταριών, πήρε το όνομα της από το Φραγκίσκο Μοροζίνη που την κατασκεύασε. Τέσσερα μαρμάρινα λιοντάρια κρατούν στους ώμους τους μεγάλη στρογγυλή λεκάνη. Είναι διακοσμημένα με ανάγλυφες παραστάσεις με θέματα που αντλούνται από την ελληνική μυθολογία. Στο Κέντρο του συμπλέγματος ορθώνονταν παλαιότερα μεγάλο άγαλμα του Ποσειδώνα με την τρίαινα το οποίο έπεσε σε σεισμό ή το κατέστρεψαν οι Τούρκοι. Θεωρείται ένα από τα λαμπρότερα βενετσιάνικα μνημεία της πόλης, τα εγκαίνια του οποίου έγιναν τον Απρίλη του 1628.

- Ο Κούλες: Είναι ένα από τα πιο επιβλητικά και καλοδιατηρημένα βενετικά μνημεία της Κρήτης. Χτισμένο στην είσοδο του βενετικού λιμανιού της πόλης είχε σκοπό να το προστατέψει από τις θαλάσσιες επιδρομές γιατί εκτός από την εμπορική του αξία ήταν και λιμάνι στρατηγικής σημασίας.

Η ανέγερση του κράτησε 17 χρόνια και χτίστηκε στα ερείπια παλαιότερου φρουρίου. Το Φρούριο είναι καθημερινά επισκέψιμο.

- Η Κνωσός: Σε απόσταση 5 χλμ. Από το Ηράκλειο βρίσκεται το πανάρχαιο μινωικό ανάκτορο της Κνωσού.

Θεωρείται από τα πιο μεγαλοπρεπές και εντυπωσιακό ανάκτορο από τα άλλα γνωστά μινωικά ανάκτορα της Κρήτης.

Εδώ βρίσκεται η μήτρα και η κοιτίδα του σημερινού Ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Καθώς στο χώρο αυτό γεννήθηκε και άνθησε ο αρχαιότερος πολιτισμός της Ηπείρου μας.

Αλλά σημαντικά μνημεία της που αξίζει να αναφέρουμε και προσελκύουν πολύ το ενδιαφέρον το τουριστών είναι :

- Το παλάτι της Φαιστού
- Η Γόρτυνα

ΣΠΗΛΑΙΑ

Η Κρήτη μπορεί να χαρακτηριστεί ως το νησί των σπηλαίων.

Πολλά από τα σπήλαια της Κρήτης αποτελούν ονομαστά κέντρα λατρείας Θεοτήτων και τόπους μύησης με πλατιά αναγνώριση και λαμπρή ακτινοβολία.

Σπήλαια που ο αριθμός τους φτάνει τα 120 φιλοξενούν χριστιανικές εκκλησίες.

Επίσης 389 σπήλαια έχουν ονόματα αγίων ή εκκλησιαστικών προσώπων.

Δεν είναι ακόμα λίγα τα σπήλαια που φιλοξενούν οικογενειακά και εκκλησιαστικά κειμήλια. Όλα αυτά τα σπήλαια αλλά και κάθε μορφής σπηλαιώδεις κοιλότητες αποτελούν μοναδικό και ανεπανάληπτο εργαστήριο της φύσης.

Κάποια από τα πιο σημαντικά σπήλαια που μπορούμε να αναφέρουμε είναι:

- Το σπήλαιο της Ειλείθειας: Γνωστό ως νεραϊδοσπήλαιο. Υπήρξε λατρευτικό σπήλαιο που η διάρκεια του κάλυπτε την νεολιθική εποχή και εκτεινόταν ως την ρωμαϊκή.

Κατά την μυθολογία στο σπήλαιο αυτό η Ήρα γέννησε την Ειλείθια που ήταν θεά της μητρότητας και προστάτευε της επίτοκες γυναίκες.

Υπήρξε ένα από τα διασημότερα σπήλαια και σεβάσματα ιερά της Κρήτης.

Το σπήλαιο είναι γνωστό και παρουσιάζει διεθνές τουριστικό ενδιαφέρον, χρειάζεται όμως να αξιοποιηθεί.

- Το σπήλαιο της Αγίας Παρασκευής: Ένα από τα μεγαλύτερα σπήλαια του νομού. Περιέχει ογκώδες σταλακτιτικά συγκροτήματα και σταλαγμίτες με ζωόμορφες ή ανθρωπόμορφες παρουσίες χαρίζοντας στο σπήλαιο μια ξεχωριστή θεαματικότητα και μεγαλοπρέπεια.

Η σκοτεινότητα του ακόμα δημιουργεί στον επισκέπτη υποβλητικότητα και δέος. Το σπήλαιο έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον των επισκεπτών από την περίοδο της Ενετοκρατίας.

Άλλα σπηλαία που αξίζει να αναφερθούν είναι:

- Το Σπήλαιο Αρκαλοχωρίου
- Το Σπήλαιο Χωστού Νερού στις Αρχάνες
- Το Σπήλαιο της Φανερωμένης στο Αβδού
- Το Σπήλαιο της Αγία Φωτεινής
- Το Μαρμαροσπήλαιο
- Το Αρκαλοσπηλαιο

Όλα τα σπήλαια που προαναφέραμε παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον είναι είτε λατρευτικού χαρακτήρα είτε όχι, διαθέτουν πλούσιο σταλακτιτικό και σταλαγμιτικό διάκοσμο συνθέτοντας ένα σύνολο εξαιρετικής ομορφιάς και ενδιαφέροντος.

ΛΑΣΙΘΙ

Πόλη του νομού Λασιθίου στην Κρήτη. Κάτοικοι 8.574. Στην περιοχή της σχηματίζεται μια βαθιά λίμνη, πιθανώς κρατήρας ηφαιστείου, όπου κατά τη μυθολογία λουζόταν κάποια κρητική θεά. Χαρακτηριστικό της πόλης είναι ότι περιβάλλεται από συνεχείς λόφους. Οι ακτές της σχηματίζουν μια σειρά από μικρούς κόλπους και χερσονήσους. Η πόλη είναι τουριστικό κέντρο διεθνούς προβολής με γραφικά τοπία, αρχαιολογικά ενδιαφέροντα και σύγχρονες εγκαταστάσεις.

Καταλαμβάνει το ανατολικότερο τμήμα της Κρήτης.

1. Φυσική εξέταση

Στα Β βρέχεται από το Κρητικό πέλαγος, Ν και Α από το Λιβυκό πέλαγος και Δ συνορεύει με το νομό Ηρακλείου. Το μεγαλύτερο μέρος του νομού είναι ορεινό και καταλαμβάνει τα μεσόγεια. Τα παράλια είναι πεδινά. Στα Δ καλύπτεται από τη Δίκητη, με τις πολλές διακλαδώσεις και τις ψηλές της κορυφές (Λασιθιώτικα βουνά, ύψος 2.148 μ.). Το βουνό αυτό χωρίζει τους νομούς Ηρακλείου και Λασιθίου. Προεκτάσεις του: Βιργιωμένο όρος (1.414 μ.), Τούμπα Μούτσουνας (1.538 μ.), Σελένα (1.559 μ.), Μαχαίρας (1.487 μ.), Καθαρό Τσίβι (1.664 μ.). Τα βουνά αυτά σχηματίζουν τόξο που περικλείει το οροπέδιο του Λασιθίου (με χιλιάδες πηγάδια και μύλους) και χαμηλώνουν στα Α, για να καταλήξουν στον Ισθμό της Ιεράπετρας, που είναι το στενότερο σημείο της Κρήτης (πλάτος 12 χλμ.). Στα Α υψώνεται η Θρυπτή (1.476 μ.) και το Ορνό (1.237 μ.) και τα βουνά της Σητείας (όρη του Αφέντη : Πρινιάς, Βίγλα, Πλάγια, Ζάρκου), που κατεβαίνουν ομαλά στις ανατολικές ακτές και είναι σχεδόν γυμνά από δέντρα. Στο νομό υπάρχουν τρεις στενόμακρες πεδιάδες, της Σητείας, του Αγίου Νικολάου και

της Ιεράπετρας και το ωραιότατο ψηλό οροπέδιο του Λασιθίου, με τους πολλούς ανεμόμυλους, που βγάζουν νερό από πηγάδια και ποτίζουν περιβόλια πνιγμένα στο πράσινο και κατάφυτα από χιλιάδες σπωροφόρα δέντρα.

Πολλοί μικροί χείμαρροι διαρρέουν το νομό. Έτσι ο Αποσελέμης δέχεται τα νερά του οροπεδίου του Λασιθίου και μαζί με τον Ξεροπόταμο χύνονται στον κόλπο του Μιραμπέλου. Ο Στόμιος ή Παντελής και ο Ανταρουνίτης εκβάλλουν στον κόλπο της Σητείας.

Υπάρχει μια μικρή λίμνη, του Αγίου Νικολάου, που επικοινωνεί με τη θάλασσα και δεν έχει ακόμα μετρηθεί το βάθος της. Το κλίμα είναι θερμότερο από τις άλλες περιοχές της Κρήτης, με περισσότερες βροχές το χειμώνα και πολύ θερμό καλοκαίρι. Στις ορεινές περιοχές το κλίμα είναι ψυχρό.

2. Οικονομική εξέταση

Η οικονομία του νομού βασίζεται κατά μεγάλο ποσοστό στον τουρισμό. Την τελευταία δεκαετία όμως, έχει αναπτυχθεί και η γεωργοκτηνοτροφική οικονομία. Καλλιεργούνται ελαιόδεντρα, εσπεριδοειδή, σουλτανίνα, κηπευτικά και πρώιμα λαχανικά, κυρίως στην περιοχή της Ιεράπετρας, όπου οι συνθήκες είναι πολύ ευνοϊκές. Παράγονται ακόμα κάστανα, αμύγδαλα, δασικά προϊόντα, κτηνοτροφικά και αλιευτικά. Η καλλιέργεια των πρώιμων λαχανικών (αγγουράκια, ντομάτες) γίνεται σε θερμοκήπια και εφοδιάζεται μ' αυτά η αγορά όλης της Ελλάδας. Περίφημο εξάλλου είναι το μοναδικό στην πατρίδα μας φοινικόδασος στο Βάι.

Η βιομηχανία αντιπροσωπεύεται από σαπωνοποιίες, ελαιουργίες και πυρηνελαιουργίες. Το υπέδαφος δίνει γύψο και μάρμαρα. Ο τουρισμός εμφανίζει σημαντική κίνηση. Κέντρα του είναι η Νεάπολη, ο Άγιος Νικόλαος, η Σητεία και η Ιεράπετρα.

Η συγκοινωνία διεξάγεται με αυτοκίνητα και πλοία. Οι κωμοπόλεις συνδέονται με αυτοκινητόδρομους.

3. Πολιτική εξέταση

Στο νομό υπάγονται οι κατοικημένες νησίδες Σπιναλόγκα, Χρυσή, Άγιοι Πάντες, Καλυδώνα, Μικρονήσι και αρκετές ακατοίκητες.

Ο νομός έχει έκταση 1.823 τ.χλμ. και πληθυσμό 71.279 κατ. Αποτελείται από 8 δήμους κι έχει πρωτεύουσα τον Άγιο Νικόλαο (8.810 κάτ.), που είναι παράλια πόλη με καλό λιμάνι, ωραίες οικοδομές και πλατείες και αξιόλογη εμπορική κίνηση. Άλλες πόλεις είναι η Νεάπολη (2.965 κάτ.), κέντρο παραγωγής λαδιού και αμύγδαλου, η Ιεράπετρα (12.589 κάτ.), παράλια πόλη προς το Λιβυκό πέλαγος, με ενετικό φρούριο και πεδιάδα κατάφυτη από ελαιόδεντρα, όπου υπάρχουν ερείπια αρχαίας πόλης και η Σητεία (7.340 κάτ.), παραλιακή πόλη, χτισμένη στο μυχό ομώνυμου κόλπου, με λιμάνι, ενετικό φρούριο και εμπορικό κέντρο του ανατολικού τμήματος της Κρήτης.

4. Ιστορική εξέταση

Η περιοχή κατοικήθηκε από τα αρχαιότερα χρόνια, Γύρω στα 1700 π.Χ. έγινε ισχυρός σεισμός, αλλά η πρόοδος του Λασιθίου δεν ανακόπηκε. Ο καθαρά μινωικός πολιτισμός συνεχίστηκε τον καιρό των Αχαιών και αργότερα με τους Δωριείς. Οι Ρωμαίοι έγιναν κυρίαρχοι σ' όλη την Κρήτη. Από το 395 μ.Χ. η περιοχή αποτέλεσε βυζαντινό τμήμα. Το 824 έπεσε στα χέρια των Αράβων, απ' τους οποίους ελευθερώθηκε το 961 από το Νικηφόρο Φωκά. Ύστερα έγιναν κύριοι του νησιού και της περιοχής οι Ενετοί (1204 - 1645), που την οχύρωσαν καλά. Κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας που επακολούθησε (1645 - 1897) οι κάτοικοι πολλές φορές επαναστάτησαν κατά των Τούρκων. Ενώθηκε με την Ελλάδα την 1η Δεκεμβρίου 1913. Ο πιο ξακουστός οπλαρχηγός της περιοχής ήταν ο καπετάν Μανόλης Καζάνης.

ΜΟΥΣΕΙΑ

- **Αρχαιολογικό μουσείο:** Ιδρύθηκε το 1970 για να στεγάσει τα πολυάριθμα ευρήματα που προέρχονται από την ανατολική Κρήτη και χρονολογούνται από την νεολιθική εποχή ως το τέλος της ελληνορωμαϊκής περιόδου.

- **Το λαογραφικό μουσείο:** Διαθέτει μια συλλογή εξαιρετικής υφαντικής τέχνης, παλιά έγγραφα, ξυλόγλυπτα, τοπικές ενδυμασίες, βυζαντινές εικόνες, φωτογραφικό υλικό, όπλα και άλλα αντικείμενα και είδη καθημερινής ζωής.

Η λίμνη του Αγίου Νικόλαου:

Κατά την μυθολογία στη λίμνη αυτή λουζόταν η θεά Αθηνά.

Το Βάθος της οποίας δεν έχει βρεθεί ακόμα, εκτιμάται ότι ήταν κρατήρας ηφαιστείου η έξοδος υπόγειου ποταμού.

Η λίμνη επικοινωνήσε με την θάλασσα με στενή διώρυγα που ανοίχτηκε στην περίοδο 1867 – 1871.

- **Το νησί της Σπιναλόγκας:** Μπορεί κανείς να το επισκεπτεί με караβάκι από τον άγιο Νικόλαο, την Ελούντα ή την Πλάκα.

Το φρούριο της Σπιναλόγκας είχε χτιστεί το 1579 για την προστασία του λιμανιού της Ελούντας.

Την περίοδο της τουρκοκρατίας οι πύλες αυτού του φρουρίου έκλεισαν για να ξαναανοίξουν πάλι το 1903 με απόφαση της Κρητικής πολιτείας για να δεχτεί αυτή τη φορά τους λεπρούς της Κρήτης.

Στο νησί αυτό του μαρτυρίου οι λεπροί έμειναν μέχρι το 1957.

Οπότε και πάλι έκλεισαν οι πύλες του για να ανοίξουν πάλι στους πολυπληθείς έλληνες και ξένους με την ιδιότητα του επισκέπτη που έλκεται από την ιστορία του νησιού, την εξαιρετική θέα και την αρχιτεκτονική του βασανισμένου φρουρίου.

Σπήλαια του Νομού Λασιθίου.

- **Δίκταιον Αντρον:**

Είναι το σπήλαιο όπου κατά την μυθολογία γεννήθηκε ο Δίας.

Φορτωμένο λοιπόν με την μυθολογική αντίληψη για την γέννηση του Δία και διαθέτοντας ένα πλούσιο και σπάνιο σταλακτιτικό και σταλαγματικό διάκοσμο, αποτέλεσε ένα από τα αρχαιότερα και λαμπρότερα ιερά της Μινωικής εποχής.

Άλλα σπήλαια της περιοχής

Σπήλαιο Μιλάτου - Θεριοσπήλαιο - Ατζιγανοσπήλαιο

ΧΑΝΙΑ

Η πόλη που ποτέ δεν κοιμάται. Όλοι οι τουρίστες που τη επισκέπτονται, σπαταλάνε το χρόνο τους στην περαντζάδα, προσπαθώντας να δουν όσα περισσότερα μπορούν. Μια πόλη για όλα τα γούστα, ακόμα και για τα πιο προχωρημένα. Αν ανηφορίσετε προς το Ακρωτήρι, στο δρόμο που οδηγεί στους τάφους των Βενιζέλων και κοιτάξετε πίσω σας, θα συμφωνήσετε μ'αυτούς που αβίαστα ονόμασαν τα Χανιά την ωραιότερη Ελληνική πόλη. Δαντελωτές παραλίες, βράχοι που ξεψυχούν στη φιλόξενη θάλασσα. Η Χαλέπα, το όμορφο Βενετσιάνικο λιμάνι, το φρούριο Φίρκα, το Καστέλι, σχηματίζουν εικόνες που μαρτυρούν ότι κάπου εδώ χτυπά μια καρδιά 3.000 χρόνων που σας προκαλεί να την ανακαλύψετε. Τα Χανιά δεν είναι μια απλή πόλη. Είναι ο ζωντανός μάρτυρας της συναρπαστικής ιστορίας της Μεγαλονήσου μας.

Τα Χανιά πήραν το όνομα τους από το προελληνικό τοπωνύμιο Αλχανιά, που οι Άραβες, μπερδεμένοι από το αρχαίο "αλ" που είναι ίδιο με το άρθρο τους, μετέτρεψαν σε Al Hanim. Το ξαναπήραμε εμείς, το μεταφράσαμε πιστά και προέκυψε η ονομασία Χανιά. Άλλη εκδοχή είναι από το ψάρι χάνος, πληθυντικός Χανιά, ή από το παλιό όνομα του νησιού Χθόνα.

Οι Κρητικοί υποστηρίζουν ότι η πόλη τους είναι η πιο ερωτική στη χώρα και ότι οι ίδιοι είναι οι καλύτεροι εραστές. Ακόμα υπερηφανεύονται για την Δημοτική τους Αγορά, την οποία εγκαινίασε ο Ελευθέριος Βενιζέλος, στις 4 Δεκεμβρίου 1913, στα πλαίσια των εκδηλώσεων για το εορτασμό της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα. Θα βρείτε πολλά καταστήματα με ντόπια προϊόντα, αλλά και αρκετά ρακάδικα. Αν δεν δοκιμάσετε την μπουγάτσα του Ιορδάνη θα έχετε διαπράξει ένα τεράστιο λάθος. Με δύο παραρτήματα, ένα στο λιμάνι και ένα στην πόλη. Χρησιμοποιεί αγνά υλικά, την top μυζήθρα και τα μυστικά της κατασκευής κουβαλημένα από την Μικρασία, διατηρώντας την καλή παράδοση. Στην τοποθεσία Βρύσες, στο δρόμο από τα Χανιά προς το Ρέθυμνο, θα συναντήσετε το καλύτερο γιαούρτι με μέλι. Τα μαγαζάκια είναι αρκετά, το γιαούρτι όμως είναι ένα και μοναδικό. Και κάτι ακόμα. Coca Cola βρίσκεις και στην Αθήνα. Γκαζόζα "Γεράνι" με άρωμα βανίλιας μόνο στην Κρήτη.

Παρ'όλα αυτά για οποιοδήποτε πρόβλημα σας παρουσιαστεί σχετικά με την διαμονή σας, απευθυνθείτε στην Τουριστική Αστυνομία και ει δυνατόν ζητήστε την συνδρομή της κας Νταμαδάκη Κατερίνας.

ΜΟΥΣΕΙΑ

- Αρχαιολογικό μουσείο: Περιέχει αξιόλογα ευρήματα που προέρχονται από ανασκαφές της περιοχής των Χανίων και της δυτικής Κρήτης γενικότερα.

Τα ευρήματα καλύπτουν το διάστημα από τη νεολιθική εποχή ως τους ρωμαϊκούς χρόνους.

- Ναυτικό μουσείο : Στους εκθεσιακούς του χώρους εκτίθενται μακέτες πλοίων από την αρχαιότητα ως σήμερα.

Ναυτικοί χάρτες, γκραβούρες καθώς και διάφορα εθνικά κειμήλια από τους αγώνες του ελληνικού πολεμικού ναυτικού. Το εκθεσιακό υλικό συμπληρώνει και μια αίθουσα με πολύτιμο υλικό από τη μάχη της Κρήτης.

Επίσης αξίζει κανείς να επισκεπτεί στην περιοχή των Χανίων το Μητροπολιτικό Ναό της περιοχής καθώς και τη δημοτική αγορά των Χανίων.

ΣΠΗΛΑΙΑ

Ονομαστά σπήλαια της περιοχής είναι:

- Το σπήλαιο της αγίας Σοφίας
- Το Ξωτικοσπήλαιο
- Το Ζουρέ Σελίνου
- Το Χαινοσπήλαιο
- Το σπήλαιο αποκορώνου Κουρνά
- Το σπήλαιο αποκορώνου Κρυονερίδα
- Το σπήλαιο αποκορώνου Λεντακα

Και άλλα πολλά σπήλαια με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και πλούσιο εσωτερικό διάκοσμο που κινεί το ενδιαφέρον κάθε επισκέπτη για εξερεύνηση τους.

Ένα επίσης εξαιρετικού ενδιαφέροντος μέρος το οποίο προσελκύει εκατοντάδες επισκέπτες κάθε χρόνο είναι το ιστορικό φαράγγι της Σαμαριάς

Ένα από τα μεγαλύτερα φαράγγια του νησιού όπου ξεκινά από το οροπέδιο του Ομαλού και φτάνει στην Αγια Ρούμελη στην ακτή του Λιβυκού.

Έχει μήκος 18 χλμ. και πλάτος 3-40 μ., οι πλαγίες του είναι απότομες και εξαιρετικά ψηλές ενώ στο βάθος του διασχίζεται από ρυάκι, που το χειμώνα παίρνει τη μορφή ορμητικού χειμάρρου. . Ο επισκέπτης επίσης βλέπει κατά την διαδρομή του την πλούσια βλάστηση της περιοχής καθώς και σπάνια είδη ζώων και φυτών κάτω από ένα μαγευτικό περιβάλλον.

Η φυσική του διάπλαση το έκανε καταφύγιο για τα παιδιά και τις γυναίκες στις επαναστάσεις κατά των Ενετών και των Τούρκων, γιατί έμεινε απάτητο από τους κατακτητές.

Το πέρασμα του οδηγεί σε ένα από τα παραδοσιακότερα χωριά του τόπου μας την πόλη των Σφακίων που παρά το πέρασμα των χρόνων εκεί ακόμα τα παραδοσιακά στοιχεία του τόπου μας παραμένουν ανεξάντλητα.

ΡΕΘΥΜΝΟ

Καταδικασμένο αιώνια να παίζει τον ρόλο της ουδέτερης ζώνης, στον ανταγωνισμό Χανίων-Ηρακλείου, ο νομός Ρεθύμνης, αποτελεί το πιο ορεινό, Νομό της Κρήτης. Ευτυχώς όμως, ο Ξένιος Ζεός, το προίκισε με τη μεγαλύτερη αμμουδιά του νησιού στο Βορρά και με παραλίες κοσμήματα στο Νότο.

Η πόλη μετά 1210μ.χ. ανεβαίνει πολιτισμικά με την είσοδο των Βενετών. Υπήρχε μεγάλη διακίνηση εμπορευμάτων και μεταξύ των άλλων η εξαγωγή του περίφημου κρασιού μαλβαζία. Μετά από την άτυχη συνομοσία που έμεινε στη ιστορία ως η συνομοσία του Βλαστού, οΜπαρμπαρόσα 1538μ.χ., επιχειρεί να καταλάβει το νησί χωρίς επιτυχία, όμως. Αυτό που δεν κατάφερε ο μεγαλύτερος πειρατής της εποχής, το κατάφερε ο Αλγερίνος Ολούτζ Αλή. Το 1646 ο Χουσεΐν πασάς πιάνει στον ύπνο τους Βενετούς και ο διοικητής της πρόσφατα οικοδομημένης Φορτέτσας, Μινότο διαπραγματεύεται την παράδοση της πόλης. Το 1897 καταλαμβάνουν οι Ρώσοι το Νησί και παραμένουν μέχρι το 1909. Τελικά το 1913 η Κρήτη και φυσικά ο Νομός Ρεθύμνου ενώνονται με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Οι Ρεθυμνιώτες θεωρούν τους εαυτούς τους απόγονους ανθρώπων των τεχνών και των γραμμάτων. Και όχι άδικα, αφού εδώ γεννήθηκαν ο Πρεβελάκης, ο Χωρατατζής και ο κορυφαίος μουσικός ο Μουντάκης, Φυσικά μην ξεχνάμε και τον μεγάλο Ξυλούρη από τα Ανώγια Μυλοποτάμου.

Σχεδόν όλα τα δημόσια κτίρια, αλλά και αρκετές από τις ιδιωτικές κατοικίες, κτίστηκαν από πωρόλιθο που προήλθε από το χωριό Αλφά 22 χιλ. από την πόλη. Τα περισσότερα σπίτια της παλιάς πόλης διατηρούν ακόμα τις Βενετσιάνικες προσόψεις τους. Άλλες καλοσυντηρημένες και άλλες αγημένες στο έλεος ης φθοράς, σίγουρα θα αποσπασουν την προσοχή σας. Στο Ρέθυμνο η υγρασία είναι πολύ μεγάλη γι'αυτό ότι και να σκάψεις στα τρία μέτρα θα πέσεις σε γλυκό νερό υπόγειου ποταμού.

ΜΟΥΣΕΙΑ

Αρχαιολογικό μουσείο: Διαθέτει σπουδαία ευρήματα από τους νεολιθικούς χρόνους ως τους Ρωμαϊκούς χρόνους.

Τα ευρήματα είναι της περιοχής του νομού Ρεθύμνης.

Λαογραφικό μουσείο: Διαθέτει συλλογές από αντικείμενα λαογραφικού ενδιαφέροντος τα οποία παρουσιάζει σε ειδικά διαμορφωμένες αίθουσες.

Φορτέτσα: Ήταν οχυρό που προσέφερε ασφάλεια στους κατοίκους της πόλης την περίοδο της τουρκοκρατίας.

Οι εργασίες για τη ανέγερση του κράτησαν 15 χρόνια.

Στο φρούριο στεγάζονταν επίσης και δημόσια κτήρια, αποθήκες πυρομαχικών, στρατώνες ακόμα και νοσοκομεία.

Σπήλαια:

- Το Ίδαιον Άντρον – Θεωρείται ότι εκεί έγινε κατά την μυθολογία η παιδοτροφία του Δία.
- Το σπήλαιο της Σφεντόνη Τρύπας
- Το σπήλαιο του Μελιδονίου
- Το σπήλαιο του Πατσού

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο τουρισμός είναι για τη χώρα μας εδώ και πολλά χρόνια ο κύριος αιμοδότης της οικονομίας της. Η σωστή τουριστική εκπαίδευση αποτελεί πρωταγωνιστικό παράγοντα της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος, καθώς αυτή συμβάλλει στη βελτιστοποίηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η τουριστική αγορά και το τουριστικό προϊόν, που ως γνωστόν τα τελευταία χρόνια «δοκιμάζονται» από πολλούς παράγοντες, αλλάζουν συνεχώς ταυτότητα, δημιουργούν καινούργιες απαιτήσεις και προβάλλουν νέες τάσεις. Συχνά καταργούν δοκιμασμένες μεθόδους και πρακτικές, επιβάλλουν νέο και συγκεκριμένο ύφος, υπόκεινται σε αυστηρούς κανόνες, αλλά ταυτόχρονα έχουν και πολλές εξαιρέσεις να παρουσιάσουν και τέλος, δημιουργούν ανησυχίες και ερωτηματικά για τη μελλοντική τους εξέλιξη και πορεία.

Οι εμπλεκόμενοι με τον τουρισμό φορείς προσπαθούν να διαγνώσουν έγκαιρα και με ακρίβεια τις σύγχρονες τάσεις της τουριστικής αγοράς και τις ανάγκες των πελατών και επικεντρώνουν την προσοχή τους στη σωστή οργάνωσή τους προς επίτευξη του στόχου τους. Στα πλαίσια αυτής της οργάνωσης καθοριστικό ρόλο παίζει η τουριστική εκπαίδευση της χώρας μας. Και αυτό γιατί τη σημερινή εποχή, οι σπουδές στα τουριστικά, όπως λέγονται, επαγγέλματα είναι πολύ σημαντικές. Δεν είναι όπως παλιά όπου ο επαγγελματίας, που ασχολείτο με κάποιο απ' αυτά τα τουριστικά επαγγέλματα, γνώριζε λίγα πράγματα και αρκούσαν μόνο αυτά. Σήμερα καλείται να είναι παρών και συμμετέχων στην κοινωνική ανάπτυξη της χώρας του. Η εκπαίδευση του προσωπικού που προορίζεται να στελεχώσει τις πάσης φύσεως τουριστικές εγκαταστάσεις είναι ουσιώδης προϋπόθεση για αναβάθμιση και επέκταση της τουριστικής δραστηριότητας. Θα έλεγα μάλιστα ότι υπάρχει αιτιώδης αλληλεξάρτηση μεταξύ της ποιότητας της τουριστικής εκπαίδευσης και της τουριστικής ανάπτυξης.

Η έλλειψη επαρκώς καταρτισμένου προσωπικού το οποίο και θα μπορεί να ανταποκριθεί στις σύγχρονες τουριστικές απαιτήσεις είναι μεγάλη.

Παρουσιάζοντας το μέγεθος του προβλήματος και ανατρέχοντας σε στοιχεία της μελέτης, επισημαίνεται ότι το 70% των απασχολούμενων στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και το 50% των απασχολούμενων στα τουριστικά γραφεία δεν έχουν καμιά εκπαίδευση - κατάρτιση.

Η σωστή τουριστική εκπαίδευση προάγει τον τουρισμό και δημιουργεί μάλιστα υψηλά στάνταρ υπηρεσιών γιατί υπάρχουν πολλά συγκριτικά στοιχεία μιας και οι εμπειρίες σε παγκόσμιο επίπεδο εμφανίζουν υψηλό βαθμό ομοιομορφίας. Αυτή η εκπαίδευση σήμερα αποκτάται με τη φοίτηση κάθε ενδιαφερόμενου στις τουριστικές σχολές. Υπάρχουν ως γνωστόν δημόσιες αλλά και ιδιωτικές σχολές. Για να πετύχουν αυτές οι σχολές το στόχο τους, που είναι να εκπαιδεύσουν νέους επαγγελματίες για να στελεχώσουν με ό,τι καλύτερο διαθέτουμε ως χώρα τα τουριστικά επαγγέλματα, θα πρέπει να επιλέγουν με αυστηρά μάλιστα κριτήρια τους υποψήφιους σπουδαστές τους. Σήμερα αυτό τηρείται εν μέρει από τις δημόσιες σχολές αλλά δεν υφίσταται καν σαν προϋπόθεση φοίτησης στις ιδιωτικές.

Όπως ο κάθε επαγγελματίας είναι ο καθρέπτης της επιχείρησης που απασχολείται, έτσι και ο κάθε σπουδαστής είναι ο καθρέπτης της σχολής στην οποία φοιτά.

Ο σπουδαστής θα πρέπει μετά την αποφοίτησή του (από τη σχολή) να έχει μία συνολική και σαφή γνώση του αντικειμένου που να οφείλεται στην κατάρτιση και εξειδίκευση που του προσέφερε η σχολή του.

Σήμερα η ανώτατη σχολή που υπάρχει στη Κρήτη είναι το

Τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων / Νομός Ηρακλείου

Σκοπός του Τμήματος αυτού είναι η κατάρτιση στελεχών τουριστικών επιχειρήσεων, ικανών να προγραμματίζουν, οργανώνουν, διευθύνουν και ελέγχουν τις παραγωγικές δραστηριότητές τους. Έτσι διευρύνεται ο κλάδος εργασιών της Τουριστικής επιχείρησης και εξυπηρετείται καλύτερα η πελατεία της.

Ένα αναπόσπαστο τμήμα των δημοσίων σχολών είναι και το τμήμα της μετεκπαίδευσης. Όπως η λέξη το δηλώνει, μετεκπαίδευση σημαίνει:

επιμόρφωση μετά από μια βασική τουλάχιστον εκπαίδευση.

Έτσι φθάσαμε τη χρονιά που βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη να έχουμε σε 25 πόλεις της Ελλάδας τμήματα μετεκπαίδευσης.

Το άλλο σκέλος της τουριστικής εκπαίδευσης που είναι οι ιδιωτικές σχολές, όπως προανέφερα, θα πρέπει να θεσπίσουν αυστηρά κριτήρια επιλογής των υποψηφίων σπουδαστών τους. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα ένα καλύτερο επίπεδο αποφοίτων, που να ανταποκρίνεται πλέον στις ανάγκες και στις προσδοκίες της αγοράς εργασίας. Μόνο έτσι το μεγάλο ποσοστό των αποφοίτων, που σήμερα μετά την αποφοίτησή του από τις σχολές ή και λίγο αργότερα εγκαταλείπει τον κλάδο, θα περιοριστεί.

Πρέπει να γίνει κατανοητό από τους υπεύθυνους των σχολών ότι η τουριστική μας βιομηχανία είναι ο χώρος όπου μέσα από ένα σοβαρό εκπαιδευτικό σύστημα μπορούν να εκπαιδευτούν και να εργαστούν χιλιάδες στελέχη.

Σε αντίθεση με τα παραδοσιακά συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, υπάρχει και η Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (ΑΑΕ) η οποία χαρακτηρίζεται από την αντίληψη της "ανοικτής παιδείας" δηλαδή, την αποδοχή της αρχής ότι η δια βίου μόρφωση είναι ένα βασικό δικαίωμα του κάθε ανθρώπου (Λιοναράκης & Λυκουργιώτης, 1998).

1 Η εκπαίδευση από απόσταση (ΕξΑΕ) βρίσκει εφαρμογή σε μια μεγάλη ποικιλία εκπαιδευτικών αντικειμένων, σε όλα τα επίπεδα της τριτοβάθμιας ανοικτής παιδείας. Το κύριο χαρακτηριστικό της εκπαίδευσης από απόσταση είναι οι σπουδές του επιλεγμένου αντικειμένου με βάση την οργάνωση, καθοδήγηση και διδασκαλία από κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα που κατέχει τη σχετική τεχνογνωσία και όχι οι σπουδές κατά τις οποίες ο φοιτητής έρχεται σε άμεση επαφή με αίθουσες διδασκαλίας και εισηγητές (Holmberg, 1995).

Κατά τον Keegan (1986) η ΕξΑΕ χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένα στοιχεία:

- τη γεωγραφική απόσταση του καθηγητή από το φοιτητή,
- την έντονη επιρροή του εκπαιδευτικού ιδρύματος στην εκπαιδευτική διαδικασία,
- την αξιοποίηση μέσων επικοινωνίας,
- την παροχή ενός συστήματος αμφίδρομης επικοινωνίας
- τη δυνατότητα περιορισμένων συναντήσεων μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων.

Αναμφίβολα, για να είναι επιτυχής η ΕξΑΕ πρέπει να επικουρείτε από τη χρήση σύγχρονης τεχνολογίας. Κατά συνέπεια, η ΕξΑΕ μπορεί να περιγραφεί και σαν μορφή εκπαίδευσης η οποία περιλαμβάνει την αξιοποίηση εφαρμογών της πληροφορικής και της τεχνολογίας της επικοινωνίας σε περισσότερα από ένα γεωγραφικά σημεία (Alavi, Wheeler & Valacich, 1995).

Η παρούσα εργασία στοχεύει στην εξέταση και τον εντοπισμό της χρησιμοποίησης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για προγράμματα σπουδών τουριστικής κατεύθυνσης σε τριτοβάθμιο επίπεδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο κύριος ερευνητικός στόχος που τέθηκε ήταν η μελέτη της έκτασης κατά την οποία η εξ αποστάσεως εκπαίδευση χρησιμοποιείται στην τουριστική εκπαίδευση, καθώς και η εικόνα των προγραμμάτων αυτών. Ακόμα, συλλέχθηκαν χρήσιμα στοιχεία σχετικά με τις απαραίτητες δεξιότητες και γνώσεις που πρέπει να κατέχει το εκπαιδευτικό προσωπικό που μετέχει σε προγράμματα ΕξΑΕ.

Η ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί στην Ελλάδα μια πολύ πρόσφατη εξέλιξη στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, παρόλο που οι σπουδές με την μέθοδο αυτή έχουν μακρά ιστορία σε άλλες χώρες

. Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) θεσπίστηκε νομοθετικά μόλις το 1992 (άρθρο 27 του ν.2083/92) ενώ τα πρώτα του εκπαιδευτικά προγράμματα άρχισαν να λειτουργούν μόλις το 1998 (Λυκουργιώτης, 1998).

Ακριβώς όπως και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση αποτελεί έναν δυναμικά αναπτυσσόμενο χώρο. Στο σύγχρονο διεθνές επιχειρηματικό περιβάλλον, η πλειονηφία των τουριστικών επιχειρήσεων απαιτεί ανθρώπινους πόρους οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον ένα πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών (Mariger & Miller, 1999).

Ακόμα, η πολυπλοκότητα της δομής και της λειτουργίας της τουριστικής βιομηχανίας σε συνδυασμό με τις αυξανόμενες ανάγκες για νέες προσεγγίσεις στο μάνατζμεντ των τουριστικών επιχειρήσεων, αναμένεται ότι θα εξακολουθήσει να απαιτεί από τα στελέχη της τη διαρκή αναβάθμιση των γνώσεών τους (Partlow & Gregorie, 1994, Fayos-Sola, 1995).

Στην Ελλάδα, η ανάπτυξη της ΕξΑΕ προβλέπεται να είναι ραγδαία κατά τα επόμενα χρόνια. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αναμένεται να υπάρξει για εκπαιδευτικά προγράμματα στο χώρο του τουρισμού (Χρήστου, 1999α). Οι κυριότεροι λόγοι για την αναμενόμενη υψηλή ζήτηση των εν λόγω προγραμμάτων συνοψίζονται στους παρακάτω:

- Ανεπάρκεια μεταπτυχιακών προγραμμάτων τουριστικής κατεύθυνσης.

Το πρώτο σχετικό πρόγραμμα λειτούργησε στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου μόλις το φθινόπωρο του 1998. Έκτοτε, έχει ξεκινήσει η λειτουργία ενός μόνο άλλου ανάλογου προγράμματος στο Πανεπιστήμιο Πειραιά. Το 2000 άρχισε να λειτουργεί από το ΕΑΠ και το πρώτο μεταπτυχιακό πρόγραμμα τουριστικής κατεύθυνσης με τη μέθοδο της ΕξΑΕ.

- Αρκετοί εργαζόμενοι σε διάφορους κλάδους της τουριστικής βιομηχανίας επιθυμούν να αναβαθμίσουν τις γνώσεις τους (Christou, 1999) και να αποκτήσουν ένα πανεπιστημιακό τίτλο (σε προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό επίπεδο). Οι πλειονηφία των ανθρώπων αυτών δεν έχει τη δυνατότητα, για λόγους οικονομικούς ή λόγω έλλειψης ελεύθερου χρόνου, να διακόψει την εργασία της ώστε να παρακολουθήσει κάποιο παραδοσιακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα συνεχούς φοίτησης.

- Πολλοί άνθρωποι οι οποίοι εργάζονται σε τομείς εκτός της τουριστικής βιομηχανίας επιθυμούν να αλλάξουν επάγγελμα και να δραστηριοποιηθούν στο χώρο του τουρισμού αλλά διστάζουν ή αδυνατούν να το κάνουν λόγω περιορισμένων γνώσεων ή και επειδή δεν έχουν κάποιο σχετικό τυπικό προσόν.
- Ένα σημαντικό ποσοστό ανθρώπων δεν έχει τη δυνατότητα να σπουδάσει παρακολουθώντας ένα παραδοσιακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, εξαιτίας οικογενειακών υποχρεώσεων ή λόγω του ωραρίου εργασίας τους.
- Οι κάτοικοι απομακρυσμένων και παραμεθωρίων περιοχών (οι οποίες, μάλιστα, συχνά είναι ανεπτυγμένες τουριστικά) στερούνται της δυνατότητας για εύκολη πρόσβαση σε κάποιο ίδρυμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- Συχνά, αρκετοί εργαζόμενοι στη τουριστική βιομηχανία οι οποίοι έχουν περιορισμένη μεταλυκειακή εκπαίδευση, νιώθουν φόβο και ανασφάλεια στο ενδεχόμενο να πραγματοποιήσουν σπουδές σε κάποιο παραδοσιακό εκπαιδευτικό ίδρυμα (Prinianaki-Tzorakoleftheraki, 1993b; 1994).
- Μια ολοένα αυξανόμενη μερίδα τουριστικών επιχειρήσεων επιθυμεί να προσφέρει στους ανθρώπινους πόρους της ολοκληρωμένα εκπαιδευτικά προγράμματα χωρίς όμως αυτοί να εγκαταλείψουν την εργασία τους.
- Η φιλοσοφία της δια βίου μάθησης και της συνεχούς προσωπικής βελτίωσης αρχίζει να γίνεται ολοένα και περισσότερο επιθυμητή από το κοινωνικό σύνολο (Christou & Eaton, 1997).
- Η διαρκώς αυξανόμενη έμφαση στην αναβάθμιση των επαγγελματικών και προσωπικών δεξιοτήτων των εργαζομένων στη τουριστική βιομηχανία (Christou & Karamanidis, 1999).

Από όλα τα παραπάνω φαίνεται να αναγνωρίζεται σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό ότι η κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση τείνει να αυξάνει την παραγωγικότητα των εργαζομένων τα τελευταία χρόνια παρατηρείται πολύ γρήγορη εξάπλωση της εκπαίδευσης και κατάρτισης σε τουριστικά επαγγέλματα στις περισσότερες χώρες. Η ταχύτερη εξάπλωση όμως της τουριστικής εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε τουριστικά επαγγέλματα στα πρόσφατα χρόνια τείνει να οδηγήσει σε υπερπροσφορά αποφοίτων σε αρκετές χώρες και στη δική μας. Αυτό είναι εν μέρει αποτέλεσμα και της διστακτικότητας της εργοδοσίας να προσλάβει άτομα με τουριστικές σπουδές και της αρκετά έντονης ακόμη προτίμησης προς τους εμπειροτέχνες. Συνδέεται όμως σαφώς και με τη πολύ μεγάλη ποικιλία και ανομοιογένεια προγραμμάτων σπουδών και το συγκριτικά χαμηλό επίπεδο σπουδών που επιτυγχάνεται σε πολλές περιπτώσεις. Η απόκτηση των αναγκαίων προσόντων δηλ. των βασικών γνώσεων που απαιτούνται, ανάλογα με το επάγγελμα ή την ειδικότητα, τεχνικών γνώσεων όπως οι ξένες γλώσσες και ο χειρισμός ηλεκτρονικών υπολογιστών και των ιδιοτήτων συμπεριφοράς όπως λ.χ. η ευγενική και φιλική συμπεριφορά, η ικανότητα χειρισμού αντιπαραθέσεων, η ευελιξία, το πνεύμα ομαδικής εργασίας, η ικανότητα ανάπτυξης πρωτοβουλιών, κλπ. θεωρείται ότι στις περισσότερες περιπτώσεις επιτυγχάνεται καλύτερα μέσω ενός συνδυασμού σχολικής εκπαίδευσης και πρακτικής εξάσκησης.

Η συμβολή του σχολείου κρίνεται γενικά περιορισμένη σε θέματα της τρίτης από τις κατηγορίες προσόντων που μόλις αναφέρθηκαν ενώ είναι πολύ σημαντική από την άποψη των ξένων γλωσσών, της ικανότητας διατύπωσης και της γνώσης των διοικητικών διαδικασιών. Η πρακτική εξάσκηση θεωρείται ότι μπορεί να συμβάλει σε πολύ σημαντικό βαθμό ως προς όλα τα προσόντα, με εξαίρεση τις ξένες γλώσσες, την ικανότητα διατύπωσης και τη γνώση ηλ. υπολογιστών.

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζεται μια πρώτη εκτίμηση του μεγέθους και της σύνθεσης της απασχόλησης στον τουριστικό τομέα κατά επάγγελμα ή ειδικότητα για το 2002, που έχει προκύψει από συνδυασμό στατιστικών πηγών.

Πίνακας Ι
Συνολική απασχόληση κατά ειδικότητα ή επάγγελμα στον τουρισμό 2002

Ειδικότητα ή επάγγελμα	Άτομα	Σύνθεση %	Άθροιστ.
Σερβιτόροι	41.656	16,62	16,62
Ισκιάρτες-δισκωφιστές ενοικοσημίμων δωμάτων	40.000	15,96	32,58
Καμπίερς	25.896	10,33	42,91
Εστιάτες και υπόλληλοι εστιασίων και μπαρ	23.000	9,18	52,09
Receptionist και βοηθοί	19.222	7,67	59,75
Υπόλληλοι ταξιδιωτικών γραφείων	18.568	7,41	67,16
Μάγειροι	18.076	7,21	74,37
Βοηθητικό προσωπικό καταστημάτων εστίασης	9.000	3,59	77,96
Καταστηματούχες επιχειρηματιών ενθυμίων	7.043	2,81	80,77
Λοιποί Ενοικοσημιακοί υπόλληλοι	4.789	1,91	82,69
Ενοδοσιοεπιχειρηματίες λοιπών κατηγοριών ενοδοσίων (πλην ΑΑ και Α)	4.298	1,71	84,40
Λογιστές και βοηθοί λογιστές	4.181	1,67	86,07
Υπόλληλοι καταστημάτων ενθυμίων και πωλητές	4.173	1,66	87,73
Τεχνικοί και εργαζόμενοι συντήρησης	3.887	1,55	89,28
Ταξιδιωτικοί συνοδοί φροντιστές και ξενοδοχί	3.632	1,45	90,73
Ταξιδιωτικοί πράκτορες - επιχειρηματίες	3.200	1,28	92,01
Λάντζα	2.851	1,14	93,15
Γκρουπ	2.762	1,10	94,25
Καθαριστές	2.015	0,80	95,05
Ματρ - σου ματρ	1.974	0,79	95,84
Δευτενικά σελάχη ενοδοσίων ΑΑ και Α κατηγορίας	1.927	0,77	96,61
Υπόλληλοι γραφείων και γραμματείς	1.627	0,65	97,26
Προίτες Ορέσμων και βοηθοί	1.328	0,53	97,79
Πωλητές	1.221	0,49	98,27
Προίτες Υποδοχής και βοηθοί	888	0,35	98,63
Πόλιντες	645	0,26	98,89
Ζακαροπλάστες	619	0,25	99,13
Προίτες Εστίασης και βοηθοί	593	0,24	99,37
Τηλεφωνητές	590	0,24	99,61
Σερ - σου αερ	531	0,21	99,82
Προίτες Συντήρησης	461	0,18	100,00
Είσοδο	250.653	100,00	

Από το σύνολο των 250 περίπου χιλ. απασχολουμένων σύμφωνα με τον Πίνακα αυτόν, υπολογίζεται, με βάση και τα δεδομένα της διεθνούς εμπειρίας ότι το ένα τρίτο περίπου εκτελούν καθήκοντα που προϋποθέτουν σημαντική εξειδίκευση.

Τα υπόλοιπα δύο τρίτα σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό εκτελούν σχετικά απλούστερα καθήκοντα, η εκμάθηση των οποίων μπορεί να συντελείται εμπειρικά και κατά την άσκησή τους χωρίς να απαιτείται συστηματική εκπαίδευση ή κατάρτιση σημαντικής διάρκειας.

Στη μελέτη παρουσιάζονται εκτιμήσεις για τους αναγκαίους αριθμούς θέσεων στο σύστημα τουριστικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης και αποφοίτων από το σύστημα αυτό συνολικά και χωριστά για τις κυριότερες ειδικότητες, έτσι ώστε σταδιακά έως και το 2015 να καταστεί δυνατή η αύξηση της προσφοράς εκπαιδευμένων ατόμων σε επίπεδα που να ικανοποιούν τη συνολική ζήτηση για εξειδικευμένα στελέχη στον τουριστικό τομέα.

Κλείνοντας αυτή την αναφορά στην Τουριστική Εκπαίδευση της χώρας μας θεωρώ χρήσιμο να δώσω έναν ορισμό της επιτυχίας στον επαγγελματικό τομέα: Επιτυχημένος επαγγελματίας λοιπόν, κατά τη γνώμη μου, είναι εκείνος που θα φθάσει στο ανώτατο επαγγελματικό επίπεδο μέσα από σπουδές και εμπειρίες.

2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΔΟΜΗ

- Ξενοδοχειακές μονάδες, Τουριστικά γραφεία, Αεροπορικές-Ναυτιλιακές εταιρίες κ.α.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Με βάση τα στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΞΕΕ) το σύνολο των ξενοδοχειακών μονάδων το 2003 ήταν 8.520 παρουσιάζοντας μια αύξηση σε σχέση με το 1990 κατά 32,6%. Τη μεγαλύτερη άνοδο είχαν τα ξενοδοχεία πολυτελείας κατά 115% και της Α΄ κατηγορίας κατά 79% .

Η χωροταξική κατανομή των ξενοδοχειακών μονάδων επικεντρώνεται σε τρεις περιοχές: Στερεά Ελλάδα, Κρήτη, Δωδεκάνησα. Η μικρή μείωση της συγκέντρωσης, που παρουσιάζεται σε σχέση με το 1990, οφείλεται στην απαξίωση της Αθήνας- Αττικής σαν τουριστικού προορισμού, ενώ η Κρήτη και τα Δωδεκάνησα παρουσιάζουν αύξηση κατά 53% και 50% αντίστοιχα.

Στην Κρήτη βρίσκονται συγκεντρωμένα τα περισσότερα ξενοδοχεία πολυτελείας, Α΄ και Β΄ κατηγορίας. Τα περισσότερα ξενοδοχεία πολυτελείας βρίσκονται συγκεντρωμένα στην περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδος και της Κρήτης, ενώ στη Θράκη δεν υπάρχει κανένα.

Η υπερσυγκέντρωση τουριστικών επιχειρήσεων σε ορισμένες περιοχές οδηγεί στην εγκατάλειψη άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων. Τα τελευταία χρόνια μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες σε συνεργασία με τους Tour-Operators προσφέρουν στους πελάτες ολοκληρωμένο πακέτο που πλήττει ανταγωνιστικά άλλες μικρές επιχειρήσεις του κλάδου, οι οποίες συνδέονται με τον Τουρισμό, όπως είναι τα καταστήματα λαϊκής τέχνης, τα εστιατόρια, τα κέντρα διασκέδασης και αναψυχής κλπ. Οι τουριστικές επιχειρήσεις μεγάλης κεφαλαιοποίησης έχουν πολυκλαδική οικονομική δραστηριότητα (από τη βιομηχανική παραγωγή και τη μεταφορά μέχρι το εμπόριο και δραστηριότητες που αφορούν τη χρηματική κυκλοφορία).

Παράλληλα υπάρχουν ακόμη όχι μόνο μικρές τουριστικές επιχειρήσεις αλλά κι εκείνες που σχεδόν λειτουργούν με τη δουλειά των μελών της οικογένειας. Και αυτές οι οικογενειακές επιχειρήσεις, ως επιβιώσεις ορισμένης καπιταλιστικής καθυστέρησης, υποτάσσονται στους νόμους της καπιταλιστικής οικονομίας. Ως ένα βαθμό η αντοχή τους οφείλεται και στην κρατική παρέμβαση, π.χ. προγράμματα δανειοδότησης αγροτουρισμού. Η τέτοια κρατική παρέμβαση έχει ως στόχο να δώσει μια μεσοπρόθεσμη διέξοδο στο καταστρεφόμενο ατομικό αγροτικό νοικοκυριό λόγω της συγκέντρωσης της αγροτικής παραγωγής.

Τα τελευταία χρόνια εντάθηκε η δραστηριοποίηση ξένων τουριστικών ομίλων για επενδύσεις, εξαγορές και ανάληψη management (π.χ. Hyatt, Accot, Hilton, TUI, κυπριακές LOUIS και AKS HOTELS κ.ά.).

Παράλληλα ενισχύεται η τάση κάθετης διασύνδεσης επιχειρήσεων Tour Operators με μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες πολυτελείας. Κατά το 2000 συντελέστηκε σημαντική συγκεντροποίηση στον ευρωπαϊκό κλάδο των Tour Operators. Η σημαντικότερη εξέλιξη στον κλάδο αφορά την εξαγορά της Thomson Travel, της μεγαλύτερης βρετανικής εταιρίας του κλάδου, η οποία διακινεί ένα σημαντικό κομμάτι των ξένων τουριστών που επισκέπτονται την Ελλάδα, από τη γερμανική Preussag, μητρική εταιρία του TUI, τη μεγαλύτερη εταιρία του κλάδου στη διακίνηση ξένων τουριστών στην Ελλάδα (το 1999 διακίνησε στην Ελλάδα πάνω από 900.000 τουρίστες). Έτσι η Preussag καθίσταται η μεγαλύτερη εταιρία στην Ευρώπη με βάση τον αριθμό θέσεων. Οι εξελίξεις αυτές έχουν σημαντικό αντίκτυπο για τον Τουρισμό στην Ελλάδα, κάνουν ακόμη πιο ισχυρό το ρόλο των Tour Operators. Οι Tour Operators διακινούν πάνω από το 80% των τουριστών από τη Γερμανία και τη Βρετανία, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν το 40% του συνόλου των ξένων τουριστών που επισκέπτονται την Ελλάδα.

Η Κρήτη σήμερα διαθέτει σημαντικές, μεγάλες, υψηλών τάξεων ξενοδοχειακές μονάδες, όπως φαίνεται από τον πίνακα 1. Το μερίδιο των μονάδων πολυτελείας και Α τάξης στο σύνολο των ξενοδοχείων ήταν 14,5% το 2002, αλλά το αντίστοιχο μερίδιο στο σύνολο των κλινών ήταν 39,1%, γεγονός που δείχνει ότι το μέσο μέγεθος των μονάδων αυτών είναι μεγαλύτερο από το σύνολο των ξενοδοχείων της Κρήτης. Το 1999 τα μερίδια κλινών των τεσσάρων Νομών είχαν διαμορφωθεί ως ακολούθως:

- Ν. Ηρακλείου 46%
- Ν. Λασιθίου 17%
- Ν. Ρεθύμνης 19%
- Ν. Χανίων 17,8%

Χαρακτηριστικό επίσης είναι ότι το 2002 το 68% των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών πραγματοποιούνται σε ξενοδοχεία πολυτελείας (13,92%) και Α τάξης (54,31%).

Πίνακας 1: Το Ξενοδοχειακό Δυναμικό της Κρήτης: 2002

Τάξη	Μονάδες	Κλίνες	Μέσο Μέγεθος*
ΑΑ	21	10.247	488
Α	177	36.947	209
Β	284	27.880	98
Γ	728	40.492	56
Δ&Ε	156	5.100	33
Σύνολο	1.366	120.666	88

Πηγή: Περιφέρεια Κρήτης, 2003 *κλίνες ανά μονάδα

Στο Πίνακα 3 συνοψίζονται τα αποτελέσματα της μεθόδου PROMETHEE II στην αξιολόγηση των επιδόσεων των εξεταζόμενων ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της Κρήτης. Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στο Πίνακα 3 για κάθε έτος της ανάλυσης, αφορούν την κατάταξη των επιχειρήσεων αυτών από την καλύτερη στη χειρότερη, εξετάζοντας διάφορα σενάρια (500 τον αριθμό) σχετικά με τη βαρύτητα των 7 κριτηρίων.

Πίνακας 3 : Κατάταξη ξενοδοχειακών Κρητικών επιχειρήσεων

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	2000	2001	2002
CANDIA Α.Ε.Ε.&Τ.Ε.	17	16	11
DASKOTELS Α.Ε.	23	18	16
EL GRECO Α.Ε.	35	27	21
HOTELLAS Α.Ε.	5	5	9
SEVEN STARS Α.Ε.	33	34	25
SUNSTORES Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	34	35	35
Α.Ε.Τ.Ε.Α. Α.Ε.	32	33	31
ΑΓΑΠΗ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	11	11	13
ΑΙΓΑΙΟΝ Α.Ε.	8	6	7
ΑΛΗΤΕΜΑΡ Α.Ε.Τ.Ε.	15	25	29
ΑΛΦΑ ΜΑΡΙΝ Α.Ε.&Τ.Ε.	2	8	6
ΑΝΙΣΣΑ Α.Ε.	13	9	1
ΑΣΗΜΕΝΙΑ ΑΚΤΗ Α.Ε.	26	17	4
ΑΣΤΕΡΑΣ Α.Ε.	22	30	27
ΒΑΝΤΑΡΑΚΗΣ Α.Ε.	1	2	5
ΓΙΑΝΝΙΚΑΚΗΣ, Σ., Α.Ε.	20	32	33
ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧΕΙΡ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	7	13	22
ΕΛΟΥΝΤΑ Α.Ε.	27	26	32
ΕΠΑΝΩΜΕΡΙΤΑΚΗΣ, Κ., Α.Ε.	19	7	18
ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ, Μ., Α.Ε.Τ.Ε.	25	20	10
ΗΛΙΟΣ Α.Ε.	29	21	24
ΚΑΛΟΥΤΣΑΚΗΣ, Θ. & Κ., Α.Ε.	18	12	3
ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ Α.Ε.	12	19	34
ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ, Φ. Γ., Α.Ε.	11	15	20
ΛΟΥΗΣ ΤΟΥΡ. ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	10	3	15
ΛΥΤΤΟΣ Α.Ε.	16	28	23
ΜΑΝΤΩΝΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	14	14	14
ΜΗΤΣΗΣ ΣΟ. - ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.	24	23	19
ΤΕΑΒ Α.Ε.	30	31	30
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΠΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Α.Ε.	6	10	8
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.	31	22	17
ΧΑΛΚΙΑΔΑΚΗΣ, Θ., Α.Ε.	4	4	2
ΧΑΠΙΜΑΓΚ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	3	1	12
ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ Α.Ε.	9	24	28
ΧΩΡΙΟ ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε.	28	29	26

Από την ανάλυση των ισολογισμών της τριετίας 2000-02 για τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις προκύπτει ότι το σύνολο του ενεργητικού διευρύνθηκε κατά 27,5% για τις ξενοδοχειακές μονάδες. Η αύξηση αυτή χρηματοδοτήθηκε κατά 50% από ίδια και 50% από ξένα κεφάλαια. Στις τουριστικές επιχειρήσεις μειώθηκε το σύνολο του ενεργητικού κατά 3%.

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

Η οργάνωση των διακοπών σε ένα μέρος όπως η Κρήτη είναι όχι ιδιαίτερα απλή υπόθεση λόγω του μεγέθους του νησιού, του μεγάλου αριθμού των τουριστικών καταλυμάτων, του πλήθους των φυσικών και πολιτιστικών αξιοθέατων καθώς και των πολλών επιλογών που έχει ο επισκέπτης για δραστηριότητες και ψυχαγωγία. Τη λύση στο συγκεκριμένο πρόβλημα μπορούν να δώσουν τα τουριστικά και ταξιδιωτικά γραφεία που υπάρχουν σε κάθε γωνιά της Κρήτης, παρέχοντας ποικίλες υπηρεσίες και καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων.

Σημαντικά θέματα των διακοπών όπως η μεταφορά από και προς την Κρήτη, η εξεύρεση διαμονής, η επίσκεψη στους αρχαιολογικούς χώρους, η συμμετοχή σε παραδοσιακά πανηγύρια, εκδρομές σε αξιοθέατα και προορισμούς εντός και εκτός Κρήτης μπορούν να τα τακτοποιήσουν και να σας τα προσφέρουν τα τουριστικά γραφεία σε πολύ συμφέρουσες τιμές. Επίσης αρκετά από αυτά παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες όπως είναι η οργάνωση δραστηριοτήτων στη φύση ή πολιτιστικών εκδηλώσεων όπου φυσικά το επίπεδο των υπηρεσιών είναι ιδιαίτερα υψηλό.

Μπορείτε να τα χρησιμοποιήσετε για να καλύψετε τις ανάγκες σας και θα κάνετε τις διακοπές στην Κρήτη μια ανεπανάληπτη και αξέχαστη εμπειρία.

Επίσης α τουριστικά γραφεία διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην εγχώρια Κρητική οικονομία. Προσεγγίζοντας το 50% του συνόλου των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Κρητική περιφέρεια αποτελεί παραδοσιακά μια σημαντική πηγή εσόδων και προσφέρει σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες. Η αξιολόγηση, επομένως, των χρηματοοικονομικών επιδόσεων των τουριστικών επιχειρήσεων καθίσταται αναγκαία και αρκετά ενδιαφέρουσα.

Μεθοδολογικά, η αξιολόγηση των επιδόσεων των επιχειρήσεων πραγματοποιείται με συνδυαστική ανάλυση που βασίζεται στη στατιστική ανάλυση των χρηματοοικονομικών δεικτών κάθε επιχείρησης και με την εφαρμογή πολυκριτήριας ανάλυσης με στόχο την ιεράρχηση των επιχειρήσεων αυτών.

Το Εργαστήριο Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης (<http://www.dpem.tuc.gr/fel>) πραγματοποίησε μια συγκριτική μελέτη σε μερικές από τις μεγαλύτερες τουριστικές και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις.

Στο Πίνακα 2 συνοψίζονται τα αποτελέσματα της μεθόδου PROMETHEE II στην αξιολόγηση των επιδόσεων των εξεταζόμενων τουριστικών επιχειρήσεων της Κρήτης, αφορούν την κατάταξη των επιχειρήσεων αυτών από την καλύτερη στη χειρότερη, εξετάζοντας διάφορα σενάρια (500 τον αριθμό) σχετικά με τη βαρύτητα των 7 κριτηρίων.

Πίνακας 2 : Κατάταξη τουριστικών Κρητικών επιχειρήσεων

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	2000	2001	2002
CRETA TRAVEL BUREAU A.E.	15	13	16
CRETAN HOLIDAYS Κ. ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ Α.Ε.	9	16	14
HELLENIC ISLAND SERVICES ΗΡΑΚΛΕΙΟ Ε.Π.Ε.	11	8	2
MONDIAL HOSPITALITY Ε.Π.Ε.	8	11	12
RODOS TOURS TRAVELAND CRETE A.E.	10	10	8
SUMMERLAND TRAVEL A.E.	6	6	10
ΓΕΝΙΑΤΑΚΗΣ, Μ., Α.Ε.	13	12	11
ΔΕΛΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε	16	14	15
ΕΛΛΑΣ ΕΞΠΡΕΣ Α.Ε.	14	15	13
ΕΛΛΑΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ Α.Ε.	4	3	1
ΖΕΥΣ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	1	5	7
ΙΜΠΙΣ ΕΛ ΓΚΡΕΚΟ Α.Ε.	3	2	4
ΚΡΙΣΤΟΦΕΡ ΤΡΑΒΕΛ Ε.Π.Ε.	7	4	5
ΠΛΩΤΙΝ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	5	1	3
ΣΟ.ΒΥ.ΝΑ ΤΡΑΒΕΛ Α.Ε.	2	7	9
ΣΟΛΜΑΡ ΤΟΥΡΣ Α.Ε.	12	9	6

Στη σημαντικότητα αυτή των τουριστικών γραφείων αναφέρθηκε ο κ Γ. Ευαγγέλου αναφερόμενος στο Πρόγραμμα:

«Πρόωθηση της Δικτύωσης των Τουριστικών ΜΜΕ (clustering)» που βρίσκεται στη φάση της προκήρυξης και το οποίο αποτελεί υλοποίηση σχετικής εισήγησης του ΗΑΤΤΑ προς το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης και τον ΕΟΤ, και τις δυνατότητες που το πρόγραμμα παρέχει στις τουριστικές επιχειρήσεις, σημειώνοντας ότι οι Ελληνικές επιχειρήσεις λειτουργούν μέσα σε ένα εξαιρετικά ανταγωνιστικό περιβάλλον και ο Ελληνικός τουρισμός αντίστοιχα δε διαθέτει τα κατάλληλα εργαλεία για να διεισδύσει στις διεθνείς αγορές.

Αναφερόμενος αναλυτικότερα στο πλαίσιο του προγράμματος σημείωσε ότι όσες τουριστικές επιχειρήσεις αποφασίσουν να ενταχθούν στο πρόγραμμα, θα γίνουν ανταγωνιστικές, θα επιτύχουν την επανεξέταση των σχέσεων με τους προμηθευτές τους, θα διεισδύσουν στις ξένες τουριστικές αγορές. Τα δίκτυα δίνουν τη δυνατότητα στις μικρές επιχειρήσεις της τουριστικής βιομηχανίας να ανταγωνιστούν με ίσους όρους τις μεγαλύτερες και να δημιουργήσουν προοπτική για αυξημένη αποτελεσματικότητα μέσα από τη συλλογική δράση.

Εκτός αυτού δίνεται η δυνατότητα για εξειδίκευση μεταξύ των μικρών εταιριών, με νέες ευκαιρίες για εξοικονόμηση μέσων και οικονομίες κλίμακας και φάσματος.

Στο πλαίσιο του προγράμματος ενισχύονται Δίκτυα τουριστικών ΜΜΕ (clusters) όλων των κλάδων του τουριστικού τομέα που μπορούν να αναφέρονται σε εκτέλεση συγκεκριμένου κοινού έργου, είτε δημιουργία μόνιμων επιχειρηματικών συνεργασιών.

Αερομεταφορά: Η νέα τάξη των πραγμάτων

Διαπιστώνεται λοιπόν από όλα τα παραπάνω η ανάγκη να συνειδητοποιήσουμε ότι μπαίνουμε πλέον σε μια νέα τάξη πραγμάτων, όπου ο κλάδος των τουριστικών γραφείων πρέπει να αποκτήσει νέα δυναμική και οι τουριστικοί πράκτορες να εξελιχθούν σε ταξιδιωτικούς συμβούλους, σε μια εποχή όπου τα τουριστικά γραφεία πρέπει να αμείβονται για τις υπηρεσίες που προσφέρουν».

ΕΝΟΙΚΙΑΣΗΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ

Ταχύτεροι είναι οι ρυθμοί ανάπτυξης για τον κλάδο ενοικίασεως αυτοκινήτων βάση των αποτελεσμάτων της κλαδικής μελέτης της ICAP .

Συγκεκριμένα την περίοδο 1995-2001 η συνολική αξία των ενοικιάσεων αυτοκινήτων σημείωσε μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 26% με την αξία των μακροχρόνιων μισθώσεων να αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς (59%) ενώ το 41% αφορά στις τουριστικές ενοικιάσεις.

Αξιοσημείωτο είναι ότι οι προοπτικές του κλάδου των ενοικιάσεων αυτοκινήτων συνεχίζουν να διαγράφονται ιδιαίτερα θετικές και για τα επόμενα έτη.

Ταυτόχρονα ο τομέας των μακροχρόνιων μισθώσεων εκτιμάται ότι θα συνεχίσει επίσης την ανοδική του πορεία, λόγω των σημαντικών πλεονεκτημάτων που προσφέρει η συγκεκριμένη μέθοδος, σε σύγκριση με την αγορά αυτοκινήτου ή άλλες μεθόδους χρηματοδότησης.

Οι επιχειρήσεις τουριστικών ενοικιάσεων διακρίνονται σε μεγάλου μεγέθους εταιρίες, οι οποίες διαθέτουν ευρύ δίκτυο υποκαταστημάτων, μεσαίου μεγέθους, σε τοπικής εμβέλειας εταιρίες και μικρού μεγέθους εταιρείες τοπικού και εποχιακού χαρακτήρα.

Για το τρέχον έτος, όπως προκύπτει από την μελέτη της ICAP, η αξία των βραχυχρόνιων- τουριστικών ενοικιάσεων αναμένεται να εμφανίσει περαιτέρω μείωση της τάξης του 2% σε σχέση με το 2002, κυρίως λόγω της κάμψης της τουριστικής κίνησης. Στον αντίποδα, αύξηση της τάξης του 15% αναμένεται να παρουσιάσει η αξία των μακροχρόνιων -εταιρικών μισθώσεων.

Επισημαίνεται ότι σε ολόκληρη τη χώρα εκτιμάται ότι λειτουργούν πάνω από 2.500 επιχειρήσεις ενοικίασης αυτοκινήτων. Ωστόσο, όπως προκύπτει από τη μελέτη, η αγορά εμφανίζει υψηλό βαθμό συγκέντρωσης, γεγονός που οφείλεται στην κυριαρχία λίγων, καλά οργανωμένων εταιριών και κυρίως αυτών που εκπροσωπούν διεθνή εμπορικά σήματα.

Έντονη είναι επίσης και η γεωγραφική συγκέντρωση των εταιριών του κλάδου, καθώς η πλειονότητά τους εδρεύει σε τουριστικές περιοχές της Ελλάδας και κυρίως στην Κρήτη. Ένα από τα κυριότερα προβλήματα του κλάδου, είναι η λειτουργία αρκετών επιχειρήσεων, τοπικής κυρίως εμβέλειας, που δεν διαθέτουν την απαραίτητα άδεια από τον ΕΟΤ. Επιπλέον, προβλήματα προκύπτουν και από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο (απαγόρευση ενοικίασης αυτοκινήτου με οδηγό, απαγόρευση ενοικίασης ελαφρών φορτηγών κλπ.)

Έγγραφο του
Microsoft Word

B ΜΕΡΟΣ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

Σε αυτή την ενότητα θα αναφερθούμε κυρίως σε στατιστικές που έχουν να κάνουν με:

- Τις αφίξεις τουριστών στον τόπο μας
- Τις διανυκτερεύσεις κατά εθνικότητα
- Την διάρκεια παραμονής τους στον τόπο μας
- Την εποχικότητα
- Την επικοινωνιακή πολιτική

Όλες οι παραπάνω πληροφορίες προκύπτουν από στατιστικές που ευγενικά παραχώρησαν ο ΕΟΤ Ηρακλείου με βάση τις τελευταίες χρονιές που έχουν στατικοποιηθεί.

Εμείς θα παρατηρήσουμε τις στατιστικές αυτές και στο τέλος θα προσπαθήσουμε να σχολιάσουμε τα δεδομένα αυτά.

Πράγμα που θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε καλύτερα την τουριστική ζήτηση στο νησί μας και επίσης μπορεί να αποτελέσει και μοχλό για τις μετέπειτα προσεγγίσεις που θα πρέπει να κάνουν όλοι που ασχολούνται με το τουριστικό προϊόν έτσι ώστε να αυξήσουν την τουριστική ζήτηση στην περιοχή της Κρήτης.

Καθώς οι στατιστικές είναι αυτές που δίνουν το αποτέλεσμα και το συμπέρασμα αν μία χρονιά κινήθηκε καλά τουριστικά ή αν όχι.

Σκοπός λοιπόν αυτής της ενότητας είναι να παρατηρήσουμε και να διαπιστώσουμε τη τουριστική κινητικότητα του νησιού μας τα τελευταία χρόνια βλέποντας σε τι επίπεδο βρισκόμαστε μπορούμε να προγραμματίσουμε και τις μετέπειτα κινήσεις μας.

Όπως θα δούμε και στις στατιστικές που θα διαθέσουμε στην συνέχεια η Κρήτη είναι ένα νησί με πλούσια τουριστικά στοιχεία και κάποιες φορές παρόλα αυτά η τουριστική της κινητικότητα παρατηρείται μειωμένη σε κάποιες εποχές του χρόνου και οι προέλευσης τουριστών διαπιστώνονται ότι παρουσιάζουν μεγάλη αύξηση από συγκεκριμένες χώρες .

Βάση όλα τα παραπάνω μπορούμε να πούμε λοιπόν ότι ο τουρισμός στην Κρήτη είναι εποχικού χαρακτήρα και επιλεκτικός καθώς η καταγωγή των τουριστών μας είναι συγκεκριμένη.

Σκοπός λοιπόν είναι να δούμε τι άλλες μορφές τουρισμού μπορούμε να αναπτύξουμε για να σπάσουμε αυτή την εποχικότητα και να αυξήσουμε την τουριστική μας ζήτηση.

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

Έγγραφο του
Microsoft Word

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σε διήμερη συνάντηση εργασίας που διοργάνωσε η Περιφέρεια Κρήτης προ 2 ετών έγινε η παρουσίαση του Marketing Plan της τουριστικής προβολής της Περιφέρειας από τον υπεύθυνο της μελέτης κ. Νίκο Δρακωνάκη, οικονομολόγο, πρόεδρο της Εταιρίας Αναπτυξιακών Μελετών (ΕΤΑΜ).

Η εκπόνηση του επιχειρησιακού σχεδίου προέκυψε από την ανάγκη επαναπροσδιορισμού της πολιτικής προβολής της Περιφέρειας η οποία παρά τη σπουδαιότητα της μέχρι σήμερα αποτέλεσε αντικείμενο περιστασιακής δραστηριότητας των τοπικών φορέων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα οι οποίοι δραστηριοποιούνται ανεξάρτητα, χωρίς συνεργασία και προγραμματισμό και με μεθόδους ξεπερασμένες, με συνέπεια όλες οι ενέργειες προβολής να μην έχουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Η μελέτη εκπονήθηκε σε δύο φάσεις: Στην πρώτη φάση έγινε ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης

και στην δεύτερη φάση σχεδιάστηκαν οι στρατηγικές και οι δράσεις τουριστικής προβολής που θα πρέπει να ακολουθήσουν κατά την τριετία 2003-2006.

Σύμφωνα με τους μελετητές, στόχος της νέας πολιτικής τουριστικής προβολής πρέπει να είναι η προώθηση της Κρήτης ως ενιαίου τουριστικού προορισμού μέσα από την ενίσχυση της σημερινής δυναμικής και τη διαφοροποίηση της εικόνας του τουριστικού προϊόντος της. Προϋπόθεση επιτυχίας της πολιτικής αυτής είναι:

- Η τμηματοποίηση της τουριστικής αγοράς
- Η πώληση έτοιμων τουριστικών προϊόντων
- Η πώληση του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης εκτός περιόδου αιχμής
- Η διαμόρφωση τουριστικής συνείδησης και
- Η προώθηση της συνεργασίας του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα

Τονίστηκε επίσης, ότι οι κύριες κατευθύνσεις που θα κινηθεί η Κρήτη είναι:

- Τα τοπικά προϊόντα και η κρητική κουζίνα
- Οι πόροι υψηλής ποιότητας που όμως βρίσκονται σήμερα σε λανθάνουσα κατάσταση όπως το φυσικό περιβάλλον,
- Ο τοπικός πολιτισμός, η ταυτότητα, και η φιλοξενία, και
- Η ασφάλεια, θεωρείται παράγοντας που στις μέρες μας αποκτά ιδιαίτερη σημασία λόγω των διεθνών εξελίξεων.

Μετά την παρουσίαση του Marketing Plan αποφασίστηκε ομόφωνα η δημιουργία Περιφερειακού Συμβουλίου Τουρισμού με ισότιμη συμμετοχή των φορέων για την χάραξη και την υλοποίηση της τουριστικής πολιτικής της Κρήτης.

Η δημιουργία Φορέα Τουριστικού Marketing Κρήτης

Η δημιουργία Παρατηρητηρίου Τουρισμού που σε συνεργασία με τις αντίστοιχες οργανώσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συνδιαμορφώσουν ενιαίους κανόνες προώθησης της τουριστικής πολιτικής της Κρήτης.

Αυτή τη στιγμή στην Έκθεση Τουρισμού `Anuga` της Κολωνίας (Οκτώβριος 2005) θα δοθεί και η Περιφέρεια Κρήτης, σύμφωνα με ανακοίνωση της, ώστε να ενισχύσει κατά αυτό τον τρόπο ακόμη περισσότερο την εικόνα της Κρήτης ως δημοφιλούς τουριστικού προορισμού και εκτός των συνόρων της Ελλάδας.

Σχετικά ο περιφερειάρχης Κρήτης, κ. Σεραφείμ Τσόκας, δήλωσε ότι "φιλοδοξούμε να παρουσιάσουμε, με τους επιχειρηματίες, που θα συμμετάσχουν στην έκθεση `Anuga` το καλύτερο δυνατό πρόσωπο της Κρήτης".

Ενώ, πρόσθεσε ότι "είναι μια κοινή προσπάθεια των Επιμελητηρίων και της Περιφέρειας, το πρώτο βήμα σε ένα σχεδιασμό, που θα υλοποιηθεί ώστε να γίνει, το κυρίαρχο για μας, να δοθεί μια ενιαία εικόνα της Κρήτης".

Για τη συμμετοχή στη συγκεκριμένη έκθεση, θα επενδυθούν περίπου 220.000 ευρώ για την ενοικίαση ενός περιπτέρου 300 τ.μ., με τη συμμετοχή 20 επιχειρήσεων", όλα αυτά σε συνεργασία πάντα με το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας καθώς και με το Υπουργείο Ανάπτυξης".

Τέλος, θα αναφερθούμε στη συνάντηση, που πραγματοποιήθηκε με τους προέδρους των τεσσάρων εμποροβιομηχανικών επιμελητηρίων της Κρήτης, σχετικά με τη συμμετοχή τους στην έκθεση, υπογραμμίζοντας ότι "υπό την αιγίδα της Περιφέρειας θα γίνουν ορισμένες κινήσεις, οι οποίες αφορούν κυρίως το εξαγωγικό εμπόριο. "Έτσι λοιπόν, πέραν του τουρισμού που καλούμε τους άλλους να τον καταναλώσουν εδώ, έχουμε τα δικά μας προϊόντα, τα οποία εξάγουμε, και θα παρουσιάσουμε στις χώρες αυτές για να τα υποστηρίξουμε, έτσι θα τα γνωρίσουν οι ξένοι καταναλωτές, θα αυξηθεί το εμπόριο μας και επίσης θα προσελκύσουμε ξένους να μας επισκεφτούν για να τα απολαύσουν.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΕΙ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΚΡΗΤΗ

Με βάση κάποιες από τις παραπάνω διαπιστώσεις που κάναμε από την εργασία κινούνται και οι παρακάτω προτάσεις για αναβάθμιση.

Πιστεύουμε λοιπόν ότι:

Όλο και περισσότερο κατακτούν έδαφος οι εναλλακτικές προτάσεις τουρισμού.

Η Κρήτη με τις εναλλαγές της μορφολογίας, των κλιματολογικών συνθηκών αλλά και με την απαραίτητη υποδομή μπορεί να κερδίσει τις εντυπώσεις αλλά και τα θετικά σχόλια όσων την επισκέπτονται.

Σημαντικός παράγοντας για την προώθηση του εναλλακτικού τουρισμού στο νησί μας είναι και η δυνατότητα που μας δίνεται να γνωρίσουμε καλύτερα τις ομορφιές του και να ζήσουμε κάποιες ώρες ή μέρες σε ένα μοναδικό περιβάλλον.

Παράλληλα ο εναλλακτικός τουρισμός συμβάλει με διάφορους τρόπους στην τουριστική ανάπτυξη όχι μόνο με την ενεργοποίηση του δυναμικού κάθε περιοχής αλλά και με την ενίσχυση των τοπικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

Πρέπει λοιπόν να καταλάβουμε ότι το τουριστικό μοντέλο του μαζικού τουρισμού και της άναρχης τουριστικής ανάπτυξης έχει τελειώσει οριστικά.

Για αυτό καλό θα ήταν όλοι οι φορείς να στραφούν προς αυτό του είδους τουριστικής ανάπτυξης και να μελετηθούν οι τουριστικοί πόροι του νησιού, η υποδομές του και οι προοπτικές ανάπτυξης και τα πιθανά προβλήματα που μπορούν να δημιουργηθούν.

Επίσης οι τοπικές αρχές θα πρέπει μαζί με την μελέτη για την ανάπτυξη του αειφόρου τουρισμού στο νησί θα πρέπει να μελετήσουν και της παρακάτω πιθανότητες για αλλαγές:

- 1) Πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες που σχετίζονται με την εξυπηρέτηση που παρέχεται από τις υπηρεσίες εδάφους των αεροδρομίων κατά τις αφίξεις και αναχωρήσεις.
- 2) Να βελτιωθούν οι προσφερόμενες υπηρεσίες που παρέχονται από τις Αεροπορικές Εταιρίες και σχετίζονται με τη τήρηση του ακριβούς χρόνου αναχώρησης – Αφίξεις και το επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών κατά την διάρκεια των πτήσεων.
- 3) Να πυκνώσουν τα δρομολόγια των αεροπορικών εταιριών ιδιαίτερα στο εσωτερικό ούτως ώστε να μειωθεί η εξάρτηση που έχουν οι κυριότεροι τουριστικοί προορισμοί από τις πτήσεις charter.
- 4) Να βελτιωθεί η πρώτη εικόνα που δίνουν στο ταξιδιώτη τα σημεία εισόδου στο νησί μας (αεροδρόμια, λιμάνια, μαρίνες)
- 5) Να πυκνώσουν τα δρομολόγια των υπεραστικών λεωφορείων έτσι ώστε να γίνεται πιο γρήγορη η μετακίνηση των ταξιδιωτών στους τουριστικούς προορισμούς τους.
- 6) Οι αφετηρίες εκκίνησης των δρομολογίων των υπεραστικών λεωφορείων να βρίσκονται δίπλα στα σημεία εισόδου του νησιού μας
- 7) Να βελτιωθούν οι τρόποι καλής συμπεριφοράς όλων όσων βοηθούν στην μεταφορά των ταξιδιωτών τόσο στο νησί μας όσο και στα ξενοδοχειακά καταλύματα.

Παρακάτω παρατίθενται κάποιες από τις προτάσεις των Κρατικών και Τοπικών φορέων του τόπου μας:

- **Δημιουργία πέντε τουριστικών χωριών σε έκταση της Κρήτης**

Τουριστική επένδυση, ύψους 1,2 δισ. ευρώ, αποφάσισαν να υλοποιήσουν οι δήμοι Ιτάνου και Σητείας, προκειμένου να δημιουργηθούν σε μία έκταση 25.000 στρεμμάτων, πέντε τουριστικά χωριά, ικανά να προωθήσουν και να προβάλλουν τουριστικά την περιοχή και το περιβάλλον.

Το έργο στις εγκαταστάσεις, του οποίου θα απασχοληθούν περισσότερα από 2.000 άτομα, όταν θα βρίσκεται σε πλήρη λειτουργία, προβλέπει την δημιουργία τριών γηπέδων γκολφ διεθνών προδιαγραφών, ένα συνεδριακό κέντρο, ένα υπαίθριο θέατρο και ένα περιβαλλοντικό και πολιτιστικό κέντρο, όπως και αθλητικές εγκαταστάσεις.

Μάλιστα, η πρόταση, παρουσιάστηκε στους τοπικούς φορείς από τον πρόεδρο της εταιρίας, ο οποίος υπογράμμισε ότι "βαδίζουμε σε συγκροτημένο σχεδιασμό για την αιχμώδη ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος".

- **Μελετάται το ενδεχόμενο δημιουργίας καζίνο στη Κρήτη**

Μια άλλη πρόταση αναβάθμισης του τουρισμού στη Κρήτη είναι το ενδεχόμενο δημιουργίας καζίνο αφού όπως αποκάλυψαν τοπικά δημοσιεύματα, σχετική πρόταση έχει ήδη κατατεθεί στο δήμο Νέας Αλικαρνασσού από εταιρίες - κολοσσούς, στο χώρο των καζίνο.

Ωστόσο, σύμφωνα με πληροφορίες, οι δύο εταιρίες αναζητούν έκταση στο βόρειο μέτωπο της Νέας Αλικαρνασσού επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον τους σε Αμνισό και Καρτερό ο κ. Σισαμάκης εμφανίστηκε καταρχήν επιφυλακτικός, εξετάζοντας όλες τις πιθανές παραμέτρους μίας τέτοιας επένδυσης, ενώ θέμα τίθεται και για την άδεια λειτουργίας καζίνο από πλευράς όλων των εμπλεκόμενων υπουργείων. οι δύο εταιρίες από την Κίνα και τη Μάλτα ενδιαφέρονται να επενδύσουν περισσότερα από 5 δισ. δραχμές, κατασκευάζοντας υπερπολυτελές ξενοδοχείο, αλλά φυσικά και καζίνο.

Να σημειωθεί ότι οι δύο εταιρείες κατέχουν πρωταγωνιστικό ρόλο ως στρατηγικοί επενδυτές επιχειρήσεων καζίνο σε χώρες της Ευρώπης, της Ασίας, αλλά και των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής πράγμα που θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από τους υπεύθυνους και να φροντίσουν να αξιοποιήσουν τις προτάσεις που τους γίνονται.

- **Αερομεταφορές : Αεροδρόμια - Κατασκευή αεροδρομίου στο Καστέλι Κρήτης**

Έχει σταλεί Φάκελος για την προέγκριση της χωροθέτησης και την δρομολόγηση της όλης διαδικασίας κατασκευής αεροδρομίου στο Καστέλι Κρήτης, στο Υπουργείο Περιβάλλοντος για έγκριση, έπειτα από υλοποίηση σχετικής έρευνας του Εθνικού Μετσόβειου Πολυτεχνείου, που χαρακτήρισε τη συγκεκριμένη περιοχή ως τη καταλληλότερη, και συνεπώς προτιμότερη.

Η κατασκευή ενός νέου αερολιμένα στην ευρύτερη περιοχή του Καστελίου θα εξυπηρετήσει ετήσια επιβατική κίνηση μεγαλύτερη από 8 εκατ.."

Μάλιστα, "επειδή οι διαδικασίες δημιουργίας αεροδρομίου είναι χρονοβόρες και απαιτούν στη συγκεκριμένη περίπτωση τουλάχιστον 10 έτη (εκπόνηση μελετών, απαλλοτριώσεις χωροταξική ρύθμιση των χρήσεων γης στην ευρύτερη περιοχή και ενσωμάτωση της λειτουργίας του αεροδρομίου, κατασκευή), προκειμένου να εξυπηρετηθεί η προβλεπόμενη κίνηση των αναμενόμενων 10 - 12 εκατ. επιβατών έως το έτος 2020, οι σχετικές ενέργειες ξεκίνησαν άμεσα".

Έτσι "εκπονήθηκε η μελέτη αναγνώρισης, επιλογής θέσης και Master Plan Αεροδρομίου Καστελίου, προκειμένου να δρομολογηθεί η σχετική διαδικασία".

- **Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας**
Κεφαλογιάννης: Θα δώσουμε στο Ηράκλειο το ύψος των επενδύσεων του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης

Μεγάλα αναπτυξιακά έργα αναμένεται να υλοποιηθούν στο λιμάνι του Ηρακλείου, με το ύψος των επενδύσεων της Κυβέρνησης για το Ηράκλειο να είναι ανάλογο με αυτό του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης.

Ήδη το ΥΕΝ από τον προϋπολογισμό του έχει αναλάβει την χρηματοδότηση του έργου στερέωσης του Κούλε αναζητεί τρόπο για την ανάπλαση της περιοχής του βόρειου λιμενοβραχίονα, την γνωστή και ως "λεωφόρο μπάι-πας"

"Τον σχεδιασμό λιμένος μικρών σκαφών στη δυτική λιμενολεκάνη του λιμανιού την κατασκευή προβλήτας διαχωρισμού επιβατικού λιμένος και λιμανιού σκαφών αναψυχής.

Τον καθορισμό γενικής διάταξης λειτουργιών, διαμόρφωση και ανάδειξη της παραλιακής ζώνης από το απεντομωτήριο μέχρι το Μπεντενάκι

Εκβάθυνσης του λιμανιού, ώστε να μπορούν να προσεγγίζουν μεγάλα πλοία χωρίς πρόβλημα. στις προτεραιότητες της κυβέρνησης είναι να γίνουν επίσης κι έργα με αυτοχρηματοδότηση και είσοδος ιδιωτικών κεφαλαίων".

- **Στην ανάπτυξη των υποδομών μεταφοράς στοχεύουν οι νομάρχες Λασιθίου και Ρεθύμνου για τη νέα χρονιά**

Σε ενέργειες, που σκοπό έχουν την ανάπτυξη των υποδομών μεταφοράς, σκοπεύουν να προβούν εντός της νέας χρονιάς, οι νομάρχες Λασιθίου και Ρεθύμνου, κ. Αντώνης Στρατάκης και κ. Γιώργος Παπαδάκης, αντίστοιχα.

Πιο συγκεκριμένα τα έργα, τα οποία σχεδιάζουν να υλοποιήσουν οι Κρητικές νομαρχίες, αφορούν στις υποδομές, και συγκεκριμένα στην αναβάθμιση και στην ορθότερη λειτουργία των μέσων μεταφοράς

Ειδικότερα, ο νομάρχης Λασιθίου μιλώντας για τους στόχους της Νομαρχίας στη νέα χρονιά, τόνισε 'ότι:

"Η ανάπτυξη των οδικών, λιμενικών και αεροπορικών υποδομών θα δώσει τη δυνατότητα στην περιοχή να ωφεληθεί οικονομικά η περιοχή.

Επισήμανε δε ότι "όλες αυτές οι υποδομές στις μεταφορές θα πρέπει να γίνουν με τρόπο αλληλένδετο, ώστε να αποτελούν ένα συνεκτικό δίκτυο ολοκληρωμένων και συνδυασμένων μεταφορών".

Έτσι, έμφαση δίνεται από την πλευρά της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Λασιθίου στην αναβάθμιση του λιμανιού της Σητείας και στην υλοποίηση του νέου αεροδρομίου στην Ιεράπετρα.

Σε αυτή την κατεύθυνση της ανάπτυξης των υποδομών μεταφοράς συγκαταλέγεται και η ολοκλήρωση του Βόρειου και του Νότιου Οδικού Αξονα

Από την άλλη, ο νομάρχης Ρεθύμνου, μιλώντας για τους τομείς ανάπτυξης του νομού επεσήμανε ότι "στόχος τους είναι η ολοκλήρωση των έργων οδοποιίας και οι εργασίες αναβάθμισης του λιμανιού της πόλης".

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο οργανωμένος μαζικός τουρισμός αντιμετωπίζει έντονη κριτική και όχι άδικα ιδίως τα τελευταία χρόνια εξαιτίας των προβλημάτων που προκαλεί στις κοινωνίες υποδοχής. Τα πιο σημαντικά από αυτά εντοπίζονται στις στάσεις και στις αντιλήψεις του τοπικού πληθυσμού ο οποίος χάνει σταδιακά την πολιτιστική και τοπική του ιδιαιτερότητα, να σημειώσουμε επίσης τις εντάσεις στο πληθυσμό με το θόρυβο και την πολυκοσμία καθώς και τις μολύνσεις διαφόρων μορφών .

Ιδιαίτερα λοιπόν σε ένα τόπο σαν τον δικό μας όλα αυτά υποβαθμίζουν την αίσθηση του και πολλές φορές δημιουργεί και τουρισμό κακής ποιότητας πράγμα που αποτελεί ότι χειρότερο για τη διαφήμιση ενός τόπου.

Για να αντιμετωπιστούν λοιπόν αυτά τα προβλήματα και στο νησί μας άρχισε να ωριμάζει στις σκέψεις και τις αποφάσεις όλων των εμπλεκόμενων φορέων του τουρισμού η ιδέα κάποιων άλλων ειδών τουρισμού προσιτούς προς το περιβάλλον και να υλοποιούνται τα τελευταία χρόνια.

Η σκέψεις αυτές για άλλες μορφές τουρισμού προέκυψε όχι μόνο από τα παραπάνω αλλά και από το γεγονός ότι ο μαζικός τουρισμός τα τελευταία χρόνια περνάει κρίση καθώς ο σημερινός τουρίστας κορεσμένος από τις μεγαλουπόλεις και την πολυτέλεια τους στην οποία πιθανόν ζουν οι καλής ποιότητας τουρίστες, στις διακοπές τους αναζητούν να ζήσουν κάτι πιο φυσικό πιο ήρεμο πιο διαφορετικό από το σύγχρονο κόσμο.

Η Κρήτη είναι ένα νησί με εξαιρετικά πολύμορφο φυσικό περιβάλλον και με μακρά αγροτική παράδοση που παρουσιάζει τεράστια πλεονεκτήματα όσο αφορά την αγροτική εκμετάλλευση.

Πολλά είδη εναλλακτικού τουρισμού θα μπορούσαν να δημιουργηθούν στην Κρήτη μερικά από αυτά είναι:

Αγροτουρισμός

Εμφανίζεται στις αγροτικές περιοχές με την μορφή τουριστικών καταλυμάτων τα οποία είναι κατάλληλα εναρμονισμένα με τα οικεία χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος με σκοπό την εξυπηρέτηση των αναγκών της μορφής αυτής του τουρισμού.

Ο αγροτουρισμός είναι αντιεποχικός και παρακολουθεί όλες τις φάσεις της γεωργίας με τις συνεπαγόμενες εκδηλώσεις της αγροτικής ζωής.

Επίσης δίνεται η δυνατότητα στον επισκέπτη να συμμετέχει και αυτός όπως τον ντόπιο αγρότη στη παραγωγή αγαθών.

Ο αγροτουρισμός ως μορφή ήπιου τουρισμού διακρίνεται ιδιαίτερα λόγω της κρητικής πλούσιας αγροτικής ζωής που χαρακτηρίζεται από μια ποικιλία προϊόντων, δίνοντας έτσι την δυνατότητα και την ευκαιρία στις περισσότερες περιοχές που δεν έχουν αξιοποιηθεί τουριστικά να προβάλλουν το φυσικό τους περιβάλλοντι τις παραδόσεις τους, καθώς παράλληλα λειτουργεί ως συμπληρωματικό εισόδημα για τον ντόπιο πληθυσμό και προσφέρει στους επισκέπτες ένα άλλο είδος τουρισμού πιο κοντά στη φύση.

Θαλάσσιος τουρισμός

Από τις σημαντικότερες μορφές ήπιου τουρισμού κυρίως στην περιοχή μας που διαθέτει το συγκριτικό πλεονέκτημα της θάλασσας.

Περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως οι θαλάσσιες περιηγήσεις και ο ναυτικός αθλητισμός.

Ο θαλάσσιος τουρισμός γίνεται είτε:

A) Με κρουαζιέρες – δηλαδή ταξίδια αναψυχής

B) Με Yachting - δηλαδή προγράμματα καθορισμένης εκδρομής

Γ) Με πλοία της γραμμής

Τόσο οι κρουαζιέρες όσο και το Yachting αποτελούν μορφή επιλεκτικού τουρισμού καθώς οι χρήστες του είναι άτομα με μεγάλη οικονομική άνεση, αποκομίζοντας μεγάλα οικονομικά οφέλη για το νησί.

Η Κρήτη αν και πρωτοπόρα στην ναυτική παράδοση έχει ακόμα μακρύ δρόμο για την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού, καθώς χρειάζεται η κατασκευή ειδικής υποδομής π.χ. μαρίνες, λιμάνια, δρόμους καθώς και οργάνωση και επιμόρφωση προσωπικού.

Τουρισμός Υγείας

Απευθύνεται σε:

- Άτομα που πάσχουν από κάποια ασθένεια
- Άτομα που χρειάζονται μία ανανέωση από το στρες και το καθημερινό ρυθμό των μεγαλουπόλεων

Απευθυνόμενος έτσι σε ένα μεγάλο κομμάτι του σημερινού πληθυσμού.

Στη Κρήτη έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες με την λειτουργία από το 1997 του πρώτου κέντρου θαλασσοθεραπείας στην Ελλάδα, με ευρωπαϊκές προδιαγραφές στην αρχιτεκτονική και τον εξοπλισμό του.

Το πρότυπο αυτό έχουν μιμηθεί και άλλες ξενοδοχειακές μονάδες της περιοχής καθώς αποτελεί ελκυστική προσφορά αφού συμβάλει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.

Παρά τις ελλείψεις υποδομές και την αντίστοιχη επιμόρφωση του προσωπικού αυτού του είδους τουρισμού στην Κρήτη, το νησί βρίσκεται σε ένα πολύ καλό δρόμο.

Ο Συνεδριακός Τουρισμός

Η ανάγκη για ενημέρωση και επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων αυξάνει ολοένα και περισσότερο.

Άτομα που συνδέονται με κοινά ενδιαφέροντα και στόχους συναντιούνται, συνεδριάζουν, συσκέπτονται, συναποφασίζουν.

Επειδή δεν είναι δυνατόν πάντα τα άτομα αυτά όταν συνεδριάζουν να προέρχονται από τον ίδιο γεωγραφικό χώρο, για αυτό καθορίζουν με κάποια κριτήρια ένα κοινό τόπο για την συνάντησή τους.

Η μετακίνηση προς τον τόπο συνάντησης σε συνάρτηση με τον ταξιδιωτικό σκοπό αποτελεί το συνεδριακό τουρισμό.

Οι ομάδες των συνέδρων εκτός του ότι προσφέρουν σημαντικά οικονομικά και μη οφέλη επίσης:

- Προβάλλουν τον τόπο διεξαγωγής συνεδρίων
- Επιτρέπουν ανέξοδη διαφήμιση μέσω των συνέδρων που λόγω συνήθως της υψηλής κοινωνικοοικονομικής τους θέσης αποτελούν σημαντικό διαφημιστικό μοχλό.
- Δημιουργεί προϋπόθεση για επαναλαμβανόμενες διεξαγωγές συνεδρίων αλλά και για νέες επισκέψεις των συνέδρων στον τόπο με άλλη σύνθεση και ιδιότητα.
- Συνεπάγεται υψηλής τουριστικής δαπάνης και από την άποψη αυτή αποτελεί τουρισμό επιλεκτικό

Για αυτό ο προορισμός πρέπει να διαθέτει:

- Καλό φυσικό περιβάλλον
- Πολιτιστικό, ιστορικό, και κοινωνικό περιβάλλον
- Υψηλής ποιότητας τουριστικές υποδομές
- Κατάλληλη συνεδριακή υποδομή
- Εγγυημένες υπηρεσίες ασφάλειας
- Προσωπικό με δυνατότητες συνεδριακού management

Τα τελευταία χρόνια έχει καταστεί σαφές ότι η διεθνής άνοδος του συνεδριακού τουρισμού θα μπορούσε να δώσει στην νήσο μας ένα σημαντικό μερίδιο της αγοράς αυτής.

Η αγορά αυτή είναι ανερχόμενη σταθερά και η νήσος μας διαθέτει πολλές από τις παραπάνω προϋπόθεσης για να κατακτήσει σημαντικό τμήμα της.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο τουρισμός όπως τον γνώρισαν οι γονείς μας έχει τελειώσει.

Τα νέα μοντέλα και οι νέες τάσεις απέναντι σε αυτό το αυτοπαθές προϊόν χρειάζονται ριζοσπαστικές λύσεις που αφενός θα δίνουν την δυνατότητα για εφαρμογή ευέλικτων στρατηγικών ανάλογα με τα προβλήματα που παρουσιάζονται, και από την άλλη θα προστατεύουν αυτό που έγινε μια παγκόσμιο αντικείμενο φροντίδας και προσοχής – το περιβάλλον.

Στις αρχές λοιπόν του 21^{ου} αιώνα κατά τον οποίο βιώνουμε μεγάλες αλλαγές, διαπιστώνουμε ότι δημιουργούνται στον τουριστικό τομέα νέα δεδομένα και νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη, ευημερία και ποιότητα ζωής.

Για να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις και τις νέες απαιτήσεις της διεθνοποιημένης αγοράς οι επιχειρήσεις χρειάζονται αξιόπιστα προϊόντα και υπηρεσίες οι οποίες θα διευκολύνουν τις δραστηριότητες τους και θα βοηθήσουν στην ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας τους.

Η Κρήτη μας έχει τις δυνατότητες να αξιοποιήσει ένα μεγάλο κομμάτι της ακόμα, έτσι ώστε να μπορέσει να βρίσκεται στο επίκεντρο του τουριστικού ενδιαφέροντος για πολλά χρόνια ακόμα.

Στόχος, λοιπόν, θα πρέπει να είναι καταρχάς των τοπικών αρχών του νησιού να αξιοποιήσουν όλες τις δυνατότητες που τους δίνονται και κατά συνέπεια και όλων όσων ασχολούνται με τον τουρισμό να προσπαθήσουν να πιάσουν το σφυγγό του τουριστικού ενδιαφέροντος της εποχής έτσι ώστε να μπορέσουν να ικανοποιήσουν την ανάγκες του τουρίστα της νέας γενιάς .

Επίσης βασικό ρόλο θα έπαιζε και αν δίνονταν περισσότερες δυνατότητες στους νέους για επαγγελματική εμπειρία στον τουριστικό τομέα ώστε σε συνδυασμό με όλα τα προαναφερθέντα να είχαμε ένα μέγιστο αποδοτικό αποτέλεσμα για την τουριστική οικονομία του νησιού.

Εμείς μέσα από μια εργασία που κάναμε πάνω στις προοπτικές ανάπτυξης του τουρισμού στο νησί μας διαπιστώσαμε πολλές αδυναμίες αλλά και πολλά προτερήματα που έχει ο τόπος μας σε σχέση με άλλους τουριστικούς προορισμούς καλό θα ήταν να μπορέσουν να το διαπιστώσουν σύντομα όλοι οι υπεύθυνοι και να έρθουν εποχές ευφορίας για το νησί μας.

Για αυτό το λόγο καλούμε όλους όσους συνδέονται με την υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού της περιφέρειας να συνεχίσουν, εντείνοντας τους ρυθμούς τους, για την προώθηση του κοινού στόχου που είναι η οικονομική ανάπτυξη και η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών του νησιού μας.

Αυτό επίσης πρέπει να αποτελέσει και την πυξίδα για τα χρόνια που έρχονται.

Μην ξεχνάμε

Όπως λέει και το υπουργείο ανάπτυξης :

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΜΑΣ ΑΦΟΡΑΕΙ ΟΛΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΘΕΜΑ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1. Ν. ΚΡΑΒΑΡΙΤΗΣ - ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΣΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ**
- 2. Ν. ΗΓΟΥΜΕΝΑΚΗΣ – ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΑΡΑΞΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΙΑΣ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**
- 3. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗΣ – Η ΚΡΗΤΗ**
- 4. ΡΗΓΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ – ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**
- 5. ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ –(ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΙΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ ICAP 2005)**
- 6. ΕΟΤ – ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ**
- 7. ΠΗΓΕΣ INTERNET**